

Kortelė:

1019604_RegNr_eA-1180-756/2015

<http://www.infolex.lt/tp/1019604>

Administracinė byla Nr. eA-1180-756/2015

Teisminio proceso Nr. 3-61-3-07698-2013-9

Procesinio sprendimo kategorija 16.6

(S)

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2015 m. kovo 12 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Audriaus Bakavecko (kolegijos pirmininkas), Vaidos Urmonaitės-Maculevičienės (pranešėja) ir Dalios Višinskienės, teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo G. L. ir atsakovo Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos apeliacinius skundus dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2014 m. lapkričio 4 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo G. L. skundą atsakovui Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, trečiajam suinteresuotam asmeniui Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriui – pataisos namams dėl įsakymo panaikinimo, įpareigojimo atlikti veiksmus, vidutinio darbo užmokesčio bei neturtinės žalos priteisimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

Pareiškėjas G. L. kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą su skundu, prašydamas: 1) panaikinti Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (*toliau – ir Kalėjimų departamentas*) direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymo Nr. P-222 „Dėl tarnybinės nuobaudos G. L. skyrimo ir atleidimo iš tarnybos“ (*toliau – ir Įsakymas*) 1, 2, ir 3 punktus, su visomis Administracinių bylų teisenos įstatymo (*toliau – ir ABTĮ*) 92 straipsnyje numatytais akto panaikinimo teisinėmis pasekmėmis; 2) įpareigoti Kalėjimų departamentą grąžinti pareiškėją į tarnybą Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus-pataisos namų (*toliau – ir Kauno NTI-PN*) Vidaus tyrimų skyriaus (*toliau – ir VTS*) viršininko pareigose; 3) priteisti iš Kauno NTI-PN vidutinį darbo užmokestį už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo 2013 m. lapkričio 13 d. iki teismo sprendimo įvykdymo dienos; 4) priteisti iš atsakovo 20 000 Lt neturtinės žalos; 5) priteisti iš atsakovo bylinėjimosi išlaidas.

Paaikšino, kad Kalėjimų departamento direktorius, atsižvelgdamas į VTS 2013 m. lapkričio 11 d. tarnybinio tyrimo išvadą Nr. TT-20 „Dėl Kauno NTI-PN pareigūnų G. L. ir D. B. tarnybos įvertinimo” (*toliau – ir Išvada*) 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymu Nr. P-222 pripažino, kad pareiškėjas padarė tarnybinį nusižengimą, nes savo poelgiu tarnybos metu pažemino pareigūno vardą, ir paskyrė jam tarnybinę nuobaudą – atleidimą iš tarnybos. Pareiškėjo nuomone, Išvada yra nepagrįsta, neobjektyvi ir neteisėta, tyrimas inicijuotas ir atliktas ne dėl tikrų faktų, o siekiant atleisti pareiškėją iš tarnybos. Taip pat tyrimo metu buvo suvaržyta jo teisė į tinkamą gynybą, raštu neinformuojant apie pareikštus įtarimus, Išvadoje nagrinėti konkretūs atvejai, su kuriais pareiškėjas nebuvo supažindintas. Tarnybinis tyrimas neišsamus, vadovautasi iš konteksto ištrauktais duomenimis, netikrinti pareiškėjo paaiškinime išdėstyti faktai, neatsižvelgta į nuteistųjų charakteristikas bei įtaką kitiems nuteistiesiems; apklausti ne visi su įvykiais ar jų aplinkybėmis susiję asmenys (nuteistieji, pareigūnai), galintys suteikti reikšmingos informacijos tyrimo dalykui, nenustatytos objektyvios tarnybinio nusižengimo sudėties aplinkybės.

Pareiškėjas buvo kaltinamas psichologinio smurto naudojimu nuteistojo P. J. ir jo mamos atžvilgiu. Su šiuo kaltinimu G. L. nesutinka. Pareiškėjas telefonu su P. J. mama nebendravo, ir su ja apie jokią microSD kortelę nekalbėjo, tačiau tarnybinio tyrimo metu jo niekas neapklausė, ar jis su P. J. mama bendravo kitomis priemonėmis bei kitomis temomis. 2012 m. vasario mėn. pradžioje P. J. motinos iniciatyva įvyko susitikimas su pareiškėju ir J. S., tačiau ji teiravosi dėl sūnui paskirtų nuobaudų, o apie microSD kortelę pokalbio nebuvo. Bendraujant psichologinio smurto pareiškėjas nevartojo, mandagiai atsakinėjo į jos klausimus. Nei Kauno apygardos prokuratūros 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutarime Nr. KT-13391 nutraukti ikiteisminį tyrimą (*toliau – ir Nutarimas nutraukti ikiteisminį tyrimą*), nei Išvadoje netikrinti V. J. parodymai dėl jos sūnui skirtų drausminių nuobaudų, nevertintas jų patikimumas (pareiškėjo teigimu, parodymai prieštarauja tikrovei). Tarnybinio tyrimo metu nesinaudota turimais P. J. skirtų nuobaudų dokumentais, neišreikalauta jo charakteristika ir pažyma apie turimas nuobaudas. 2012 m. vasario 1 d. P. J. buvo skirta nuobauda už Bausmių vykdymo kodekso (*toliau – ir BVK*) 110 straipsnio 1 dalies 1 punkto bei 1 priedo 13 punkto pažeidimus – jis turėjo draudžiamą daiktą – kortas. Jokių pastabų iš Kalėjimų departamento, ištyrus paskirtos nuobaudos teisėtumą, nebuvo gauta, todėl nėra jokio pagrindo konstatuoti, kad pareiškėjas pažeidė nuteistųjų lygybės taikant bausmių vykdymo įstatymus principą (BVK 6 str.), be to, nei tarnybinio tyrimo metu, nei ikiteisminio tyrimo metu Apsaugos ir priežiūros skyriaus pareigūnas G. V., pastebėjęs minėtą pažeidimą, dėl jo nebuvo apklaustas. Dėl microSD kortelės pareiškėjas paaiškino, kad VTS pareigūnai turėjo žodinę informaciją, kad P. J. gali turėti ir suteikti tokių duomenų apie šios kortelės buvimo vietą, tačiau neturint patikrintų objektyvių duomenų, nebuvo pagrindo šios informacijos registruoti, pradėti ikiteisminį tyrimą ar apie tai informuoti prokurorą. Šiuo atveju Baudžiamojo proceso kodekso (*toliau – ir BPK*) 2 straipsnio ir 165 straipsnio 2 dalies nuostatos nepažeistos. Nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą išdėstyti pasvarstymai apie neteisėtų veiksmų realumo tikimybę negali būti pripažinti objektyviais duomenimis apie neteisėtus pareigūnų veiksmus. Be to, Išvadoje P. J. statusas nepagrįstai prilyginamas vaiko statusui, kadangi jis nuo 2010 m. sausio 23 d. tapo pilnamečiu, jo psichinė bei fizinė branda visiškai atitiko tikrąjį amžių, todėl visiškai nepagrįstas Išvados teiginys, kad pareiškėjo bendravime su juo buvo smurto prieš vaiką požymių. Atliekant tyrimą nebuvo išreikalauta nuteistojo charakteristika bei psichologo išvada, nors P. J. užėmė lyderio statusą tarp nuteistųjų. P. J. galimai turėta microSD kortelė pagal BVK 1 priedo 6 punkto nuostatas yra uždraustas nuteistiesiems turėti daiktas, todėl iš nuteistojo tiek pilnamečio, tiek nepilnamečio, pareikalavimas atiduoti draudžiamą turėti daiktą, apėmė pareiškėjo tarnybinėms funkcijoms vykdyti suteiktus tarnybinius įgaliojimus. Nuteistojo informavimas, jog kratos metu pas jį radus uždraustą daiktą, jam bus skirta nuobauda, t. y. neteisėto elgesio pasekmių išaiškinimas, negali būti prilyginamas psichologiniam smurtui. P. J. padaryti pažeidimai, už kuriuos 2012 m. vasario 1 d. ir 2012 m. vasario 2 d. jam skirtos drausmės nuobaudos, visiškai nesusiję su pokalbiu apie microSD kortelę, vykusiu 2011 m. lapkričio-gruodžio mėn., tad nėra priežastinio ryšio tarp pareiškėjo tarnybinės veiklos ir P. J. subjektyvaus suvokimo, kad jo pastangomis šis galėjo būti nepaleistas į laisvę anksčiau termino. Tai patvirtina Nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą konstatuotos aplinkybės, jog pareiškėjas negalėjo daryti įtakos teismo nutarčių, kuriomis buvo atsisakyta P. J. taikyti lygtinį paleidimą, priėmimui. Tarnybinio tyrimo metu

nebuvo nustatyta tikroji tariamo pažeidimo diena, todėl net ir skaičiuojant įvykio dieną kaip paskutinę 2011 m. gruodžio dieną, Lietuvos Respublikos tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto (*toliau – ir Statutas*) 26 straipsnio 6 punkte nustatytas 6 mėnesių terminas nuo tarnybinio nusižengimo padarymo dienos, kuriam praėjus negalima skirti tarnybinės nuobaudos, jau iki tyrimo pradžios buvo praėjęs ir tarnybinės nuobaudos už tokia data tariamai padarytą nusižengimą skirti nebūtų galima. Analogiškus argumentus pareiškėjas dėsto ir V. J. atveju (su ja buvo bendrauta 2012 m. vasario 2-8 d.).

Pareiškėjas neigia vartojęs fizinį ir psichologinį smurtą prieš nuteistąjį D. B.. 2012 m. spalio 30 d. smurtą prieš jį vartojo kiti nuteistieji, tai nurodyta ir 2012 m. lapkričio 26 d. pranešime apie padarytą nusižengimą. Šiame pranešime pareiškėjui nebuvo pareikšta įtarimų panaudojus prieš D. B. psichologinį smurtą, o daugiau jokių pranešimų apie įtarimus padarius tokį tarnybinį nusižengimą iki pat tarnybinės nuobaudos skyrimo jis nebuvo gavęs ir neturėjo galimybės pasiaiškinti dėl šio kaltinimo bei gintis. Sumušti D. B. ir tuo apkaltinti VTS pareigūnus sugalvojo P. J., todėl siekiant išvengti pastarojo įtakos, D. B. buvo uždarytas į karantino dvivietę kamerą. Vėliau jį įtikinus, kad bus dedamos pastangos apgyvendinti jį skyrium nuo P. J., jis raštu nurodė tikrąsias įvykio aplinkybes dėl jo sumušimo. Teisėtomis priemonėmis buvo siekiama P. J. iškelti iš lengvosios grupės, nuspręsta svarstyti jo elgesį, tačiau svarstymas buvo atidėtas Kalėjimų departamento pareigūnams 2012 m. lapkričio 12 d. nusprendus patikrinti dokumentinę medžiagą. P. J. matant buvo apklausti nuteistieji, davę paaiškinimus dėl neteisėto elgesio, kas sudarė psichologinio nesaugumo sąlygą. Atlikus patikrinimą nustatyta, kad tyrimo medžiaga surinkta netinkamai ir P. J. liko nenubaustas. Apie tai informuotas D. B., jam taip pat pranešta, jog jis turės grįžti į lengvąją grupę, kas sudarė pagrindą nerimauti dėl saugumo. 2012 m. lapkričio 26 d. D. B., siekdamas ilgiau negrįžti į lengvąją grupę, prarijo svetimkūnį. Sekančią dieną – 2012 m. lapkričio 26 d. Kalėjimų departamento sprendimu pareiškėjas iš Kauno NTI-PN buvo perkeltas į kitą įstaigą, todėl niekaip negalėjo įtakoti vėlesnių įvykių, kai nuteistasis save žalojo dar kelis kartus – 2012 m. gruodžio 6 d. ir 2012 m. gruodžio 18 d. Šie duomenys užfiksuoti nuteistųjų traumų registracijos žurnale, kuris nebuvo tiriamas. Tarnybinio tyrimo medžiagoje nenagrinėtas ir nevertintas D. B. raštelis P. J., pokalbio su D. B. garso įrašas, nenagrinėta 2012 m. lapkričio 13 d. Kalėjimų departamentui pateikta medžiaga dėl D. B. sužalojimo. Be to, nei tarnybinio tyrimo, nei ikiteisminio tyrimo metu direktoriaus pavaduotojas A. A., tuo metu laikinai ėjęs direktoriaus pareigas, tai pat bendravęs su D. B. ir žinojęs visą tikrąją situaciją įstaigoje, neapklaustas, jokių tyrimui reikšmingų duomenų iš jo nepaimta. Nesusipažinta su D. B. charakteristika, neįvertintas jo polinkis meluoti.

Tiriant D. B. sužalojimo aplinkybes pareiškėjas nepagrįstai buvo apkaltintas ir psichologinio smurto E. D. atžvilgiu vartojimu. Apklausus nurodytą asmenį, paaiškėjo, kad jis buvo įbaugintas P. J., uždraudusio eiti į VTS pareigūnų kabinetą ir duoti paaiškinimus, todėl paaiškinimų teikimo metu jo neįvardijo. Vėliau, įkalbėtas pareigūno J. S., 2012 m. lapkričio 10 d. E. D. savanoriškai parašė P. J. pavardę ant 2012 m. lapkričio 1 d. duoto paaiškinimo. 2012 m. lapkričio 12 d. Kalėjimų departamento pareigūnų atliekamo dokumentų tyrimo metu E. D. buvo apklaustas matant P. J., taip sukuriant bauginančią psichologinę aplinką, įtakojusią Kalėjimų departamento pareigūnams duotus paaiškinimus. Taigi, pareiškėjas nevartojo psichologinio smurto E. D. atžvilgiu, šis faktas neįrodytas.

Pareiškėjas nepagrįstai buvo kaltinamas ir nuteistųjų teisės gauti tinkamas sveikatos priežiūros paslaugas suvaržymu, netinkamu sužalojimų aplinkybių tyrimu. 2012 m. gegužės 21 d. Kalėjimų departamento įsakymu Nr. V-180 patvirtintame Suimtųjų ir nuteistųjų kūno sužalojimų prevencijos ir tyrimo laisvės atėmimo vietose tvarkos apraše (*toliau – Aprašas*) yra detalios aprašomos visų pareigūnų pareigos ir atskirų tarnybų pareigūnų pareigos pastebėjus sužalotą nuteistąjį, didžiąja dalimi šios pareigos atitenka Apsaugos ir priežiūros skyriaus pareigūnams. VTS pareigūnų darbo kryptis ir specifika, visiškai nesuderinami su nuteistųjų, norinčių patekti pas medikus, kontrole. Ikiteisminio tyrimo metu buvo apžiūrėtas Suimtųjų (nuteistųjų) buitinių ir gamybinių traumų registras, tačiau jame esantys VTS pareigūnų parašai patvirtina, kurie asmenys tirs sužalojimo aplinkybes, o ne tai, kad pasirašę asmenys pristatė nuteistuosius pas medikus. Tyrimo metu nebuvo

apžiūrėtas Nuteistųjų ambulatorinio priėmimo registracijos žurnalas, neįvertintas apžiūrimų nuteistųjų srautas, neapklausti Socialinės reabilitacijos skyriaus, Apsaugos ir priežiūros skyriaus pareigūnai.

Skiriant tarnybinę nuobaudą pareiškėjas nepagrįstai buvo apkaltintas nuteistojo M. R. sužalojimu, jam net nebuvo suteikta galimybė pasiaiškinti dėl šio atvejo. 2012 m. gegužės 2 d. lengvosios grupės miegamųjų patalpose įvyko nuteistųjų V. R. ir M. R. susistumdymas, tačiau apžiūrėjus sužalojimai nenustatyti, pats nuteistasis dėl jų į medikus nesikreipė, todėl nėra objektyvaus pagrindo teigti, jog M. R. 2012 m. gegužės 2 d. konflikto metu buvo sužalotas, nebuvo laikomasi kūno sužalojimų fiksavimo, tyrimo tvarkos. Tyrimo metu nei pareiškėjas, nei kiti pareigūnai nebuvo apklausti, be to jau buvo suėjęs Statuto 26 straipsnio 6 dalyje numatytas terminas, neleidžiantis skirti tarnybinės nuobaudos.

Pareiškėjas neigia kaltinimus, kad jis neveikimu pažeidinėjo nuteistųjų kūno sužalojimo prevenciją. Jo manymu, ši išvada grįsta prielaidomis, nenustačius tikrųjų aplinkybių, o nurodomas įvykis su B. G., kuomet 2012 m. spalio 16 d. Kalėjimų departamento VTS vyriausiasis specialistas S. A., individualiai kalbėdamasis su nuteistaisiais nustatė, kad pas nuteistąjį B. G. ant kaktos yra gumbas, nors pareiškėjas jo nematė, jo kakta visada buvo su nežymiu iškilimu antakių (ir aukščiau) srityje. Tyrimą atlikę pareigūnai netyrė, ar prieš uždarančią B. G. į drausmės izoliatorių jo sveikatos būklė buvo tinkama atlikti tokią nuobaudą. Šį faktą turėjo patvirtinti gydytojo atžyma ant 2012 m. spalio 8 d. nutarimo uždaryti nuteistąjį į drausmės izoliatorių, tačiau gydytoja, kuri pasirašė ant nutarimo, nenustatyta. Faktas, jog B. G. 2012 m. spalio 8 d. buvo uždarytas į drausmės izoliatorių, leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad nuteistasis tą pačią dieną buvo apžiūrėtas gydytojos. Tačiau apžiūros metu nebuvo jokio sužalojimo (gumbo), pažyma dėl traumos (kūno sužalojimo) nesurašyta, VTS pareigūnams tirti nepateikta.

Pareiškėjas nesutinka dėl Išvadoje pateiktos jį charakterizuojančios informacijos. Be to, nepagrįstai analizuotos negaliojančios tarnybinės nuobaudos, skirtos prieš 13-14 metų. Vėliau jis buvo visada charakterizuojamas teigiamai, skatintas 11 kartų, 2012 m. balandžio 19 d. apdovanotas Kalėjimų departamento žinybiniu ženklu „Už pavyzdinę tarnybą“, 2012 m. liepos 9 d. paaukštintas pareigose.

Pareiškėjo manymu, tyrimas atliktas pažeidžiant statutinių valstybės tarnautojų galimai padarytų nusižengimų tarnybinių tyrimų procesą – 2012 m. lapkričio 16 d. pradėtas vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymo (*toliau – VTĮ*) 4 straipsnio 2 dalies nuostata (įstatymo redakcija su pataisomis, priimtomis 2012 m. birželio 5 d., įsigaliojusiomis 2012 m. lapkričio 1 d.), jog statutiniams valstybės tarnautojams šio įstatymo 30 straipsnis, nustatantis tarnybinių nuobaudų skyrimą, taikomas be išlygų. Tačiau ši VTĮ nuostata 2013 m. liepos 15 d. neteko galios. Nuo 2013 m. liepos 15 d. tarnybinių nuobaudų skyrimo ir tarnybinių nusižengimų tyrimo tvarką nustato tik Statutas ir jo įgyvendinimą numatantys poįstatyminiai teisės aktai. Tai reiškia, jog nuo 2013 m. liepos 15 d. tiriant galimus tarnybinius nusižengimus neabejotinai turi būti taikomos Tarnybos organizavimo taisyklių nuostatos. Tačiau tarnybinis tyrimas po Nutarimo nutraukti ikiteisminį tyrimą 2013 m. rugsėjo 19 d. atnaujintas ir tęsiamas ne pagal Statute ir jo įgyvendinimo teisės aktuose įtvirtintas tarnybinių tyrimų atlikimo procedūras ir tvarką, bei šios tvarkos nesilaikant.

Dėl nepagrįstai paskirtos tarnybinės nuobaudos ir metus laiko trukusio tyrimo pareiškėjas patyrė neturtinę žalą. Iškilus grėsmei prarasti mėgiamą darbą, patyrė dvasinius išgyvenimus, emocinę įtampą, sveikatos negalavimus, pažeminimą. Be materialaus ir teisėto pagrindo atleidus iš tarnybos, jis neteko galimybės įsidarbinti pagal turimą kvalifikaciją į bet kokias pareigas valstybės tarnyboje, tuo būdu buvo sužlugdyta jo karjera. Kadangi tuo metu vienintelis išlaikė šeimą, jį atleidus, šeima patyrė didelį nepriteklių, dėl ko pablogėjo jo reputacija, bendravimas su artimaisiais ir pažįstamais. Patirtą neturtinę žalą pareiškėjas įvertina 20 000 Lt.

Be to, pareiškėjo nuomone, teismui pripažinus pareiškėjo atleidimą iš tarnybos neteisėtu, už laikotarpį nuo jo atleidimo iki teismo sprendimo visiško įvykdymo jam turėtų būti sumokėtas vidutinis darbo užmokestis už priverstinės pravaikštos laiką.

Atsakovas Kalėjimų departamentas su skundu nesutiko ir atsiliepimu prašė G. L. skundo netenkinti.

Nurodė, kad ginčijamas įsakymas yra pagrįstas ir teisėtas. Skundžiamas individualus administracinis aktas yra motyvuotas ir teisiškai pagrįstas bei atitinka Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio reikalavimus, jis turėtų būti vertintinas kartu su Išvada. Bylai aktualios pareiškėjo padaryto tarnybinio nusižengimo faktinės aplinkybės detalios išdėstytos ir Kauno apygardos prokuratūros 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutarime Nr. KT-13391 dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo. Atsakovo nuomone, faktas kad Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas, įrodo, jog Kalėjimų departamento 2012 m. lapkričio 16 d. pažymoje Nr. LV-1403 „Apie Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus veiklos patikrinimą“ išdėstytos aplinkybės dėl galimų nusikalstamų veikų buvo pagrįstos. Nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą buvo pripažinta, kad kai kurie pareiškėjo veiksmai, vienareikšmiškai nepripažinti nusikalstamais baudžiamosios teisės reguliuojamoje srityje, atitinka tarnybinio nusižengimo požymius ir turi būti ištirti teisės aktų, reglamentuojančių tarnybinės atsakomybės institutą nustatyta tvarka, todėl 2013 m. rugsėjo 19 d. tarnybinis tyrimas buvo atnaujintas. Pareiškėjas šio nutarimo neskundė, tuo sutikdamas su jame išdėstytomis tyrimo metu oficialiai nustatytais faktinėmis aplinkybėmis, be to, jo nurodomi argumentai bei samprotavimai, atsakovo nuomone, nepaneigia, kad jis padarė tarnybinį nusižengimą. VTĮ 30 straipsnio 1 dalis, tiek ir Statuto 26 straipsnio 6 dalis nustato, kad kai tarnybinis pažeidimas nustatomas kompetentingai institucijai atliekant tarnybinį ar kitą patikrinimą, tarnybinė nuobauda skiriama ne vėliau kaip per 3 metus nuo tarnybinio nusižengimo padarymo. Todėl ginčijamu atveju tarnybinės nuobaudos skyrimo terminai nėra praleisti. Be to, pareiškėjo reikalavimas dėl neturtinės žalos yra nepagrįstas, nes remiamasi abstrakčiais teiginiais ir nesistengiama pagrįsti bei konkrečiai įvardyti valstybės kaltės, priežastinio ryšio tarp tariamo neteisėto veikimo ar neveikimo ir kilusių pasekmių, nenurodoma, kuo grindžiamas žalos dydis ir kaip jis konkrečiai paskaičiuotas. Nenustačius ir neįrodžius šių būtinų civilinės atsakomybės sąlygų visumos, nėra pagrindo ir žalos atlyginimui.

Teismo posėdžio metu atsakovo atstovas nurodė, kad tarnybinio nusižengimo tyrimo pradžia laikytina 2012 m. lapkričio 22 d., t. y. įsakymo dėl komisijos sudarymo priėmimo diena, o ne jo iniciavimo diena, kaip nurodo pareiškėjas.

II.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2014 m. lapkričio 4 d. sprendimu pareiškėjo G. L. skundą tenkino iš dalies:

- 1) pakeitė Kalėjimų departamento direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymo Nr. P-222 „Dėl tarnybinės nuobaudos G. L. skyrimo ir atleidimo iš tarnybos“ 2 punktą ir G. L. paskirtą tarnybinę nuobaudą – atleidimą iš Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus viršininko pareigų pakeitė papeikimu;
- 2) grąžino G. L. į Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus viršininko pareigas;
- 3) panaikino Kalėjimų departamento direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymo Nr. P-222 1 punkto dalį, kuria pripažinta, kad G. L. netinkamai vykdė Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 262 punkto nuostatas bei Suimtųjų ir nuteistųjų kūno sužalojimų prevencijos ir tyrimo laisvės atėmimo vietose tvarkos aprašo 6 punkto reikalavimus, taip pat nevykdė Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus viršininko pareigybės aprašo 7.1, 7.3 ir 7.5 punktuose nustatytų tarnybinių funkcijų; ir šio įsakymo 3 punktą;

4) priteisė iš atsakovo Kalėjimų departamento pareiškėjui G. L. 51 690,63 Lt (piniginės išraiškos dydis eurais – 14 970,64 Eur) vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką nuo 2013 m. lapkričio 13 d. iki 2014 m. lapkričio 4 d. imtinai, vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką nuo 2014 m. lapkričio 5 d. iki teismo sprendimo dalyje dėl jo grąžinimo į tarnybą įvykdymo, skaičiuojant po 220,47 Lt (piniginės išraiškos dydis eurais – 63,85 Eur) už kiekvieną darbo dieną, dirbant 5 darbo dienų savaitę su dviem poilsio dienomis.

Priteista vidutinio darbo užmokesčio suma už priverstinės pravaikštos laiką nuo 2013 m. lapkričio 13 d. iki 2014 m. lapkričio 4 d. ir vienos dienos vidutinio darbo užmokesčio suma nurodytos neatskaičius gyventojų pajamų mokesčio ir socialinio draudimo įmokų, kurie privalo būti apskaičiuoti ir išskaityti sprendimo vykdymo eigoje;

5) priteisė iš atsakovo Kalėjimų departamento pareiškėjui G. L. 500 Lt (piniginės išraiškos dydis eurais – 144,81 Eur) neturtinei žalai atlyginti;

6) kitoje dalyje skundą atmetė.

Teismas pažymėjo, jog byloje keliamas ginčas dėl pareiškėjui Kalėjimų departamento direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymu Nr. P-222 paskirtos tarnybinės nuobaudos – atleidimo iš tarnybos Kauno NTI-PN VTS viršininko pareigų, teisėtumo ir pagrįstumo. Pirmuoju skundo reikalavimu pareiškėjas prašo panaikinti Kalėjimų departamento direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymo Nr. P-222 1, 2 ir 3 punktus, kuriais buvo pripažinta, kad pareiškėjas padarė tarnybinį nusižengimą, nes savo poelgiu tarnybos metu pažemino pareigūno vardą, jam buvo paskirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš tarnybos nuo 2013 m. lapkričio 13 d. Kiti pareiškėjo reikalavimai, t. y. dėl grąžinimo į tarnybą, vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką bei 20 000 Lt neturtinės žalos priteisimo iš atsakovo yra išvestiniai iš pagrindinio skundo reikalavimo panaikinti skundžiamo Kalėjimų departamento įsakymo 1, 2 ir 3 punktus.

Iš byloje esančių rašytinių įrodymų teismas nustatė, jog pareiškėjui, kaip VTS vyriausiajam specialistui, Kalėjimų departamento direktoriaus 2011 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. P-145 nuo 2011 m. gruodžio 31 d. buvo pavesta vykdyti ir VTS viršininko pareigas. Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. P-23 pareiškėjas nuo 2012 m. sausio 23 d. laikinai buvo perkeltas į Kauno NTI-PN direktoriaus pavaduotojo pareigas. Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. P-21 nuo 2012 m. vasario 8 d. pareiškėjui, kaip VTS vyriausiajam specialistui, buvo pavesta vykdyti ir VTS viršininko pareigas. 2012 m. liepos 5 d. Kalėjimų departamento direktoriaus įsakymu Nr. P-189 pareiškėjas nuo 2012 m. liepos 9 d. paskirtas Vidaus tyrimų skyriaus viršininku, 2012 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. P-277 nuo 2012 m. lapkričio 16 d. laikinai buvo perkeltas į Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos VTS vyriausiojo specialisto pareigas (I t., b. l. 164, 168–170, ikiteisminio tyrimo medžiagos Nr. 01-2-00112-12 II t., b. l. 221).

Vykdydami Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. spalio 15 d. įsakymą Nr. V-331, departamento VTS pareigūnai atliko Kauno NTI-PN VTS veiklos patikrinimą ir nustatytas aplinkybes išdėstė 2012 m. lapkričio 16 d. pažymoje Nr. LV-1403 (b. l. 148–154). Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. V-384 buvo sudaryta komisija galimiems G. L. ir D. B. nusižengimams ištirti (I t., b. l. 81). Pareiškėjas Kalėjimų departamento VTS 2012 m. lapkričio 26 d. pranešimu Nr. LY-1431 (I t., b. l. 106–112) buvo informuotas apie tai, kad jis yra įtariamas padaręs tarnybinį nusižengimą, nes Kalėjimų departamente 2012 m. lapkričio 19 d. yra pradėta tarnybinio tyrimo procedūra dėl galimai netinkamo Kauno NTI-PN pareigūnų tarnybinių funkcijų vykdymo, nurodyta kokių teisės aktų pažeidimu pareiškėjas įtariamas. 2012 m. lapkričio 30 d. Kalėjimų departamento direktoriui pateiktame paaiškinime pareiškėjas neigė padaręs tarnybinį nusižengimą ir nesutiko su 2012 m. lapkričio 26 d. pranešime Nr. LY-1431 išdėstytais teiginiais; nurodė, kad smurto prieš nuteistuosius nenaudojo, tarnybines funkcijas vykdė vadovaudamasis teisės aktais ir suteiktais įgaliojimais, kurių niekada neviršijo (I t., b. l. 120–128).

Kalėjimų departamento direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymo Nr. P-222 (I t., b. l. 8–9) 1 punktu buvo pripažinta, kad Kauno NTI-PN VTS viršininkas G. L. padarė tarnybinį nusižengimą, nes savo poelgiu tarnybos metu pažemino pareigūno vardą, nesilaikė Statuto 19 straipsnio 2 dalies ir Valstybės tarnybos įstatymo 15 straipsnio 1, 3, 4 ir 5 punktų reikalavimų, nevykdė BPK 2 straipsnio ir 165 straipsnio 2 dalies nuostatų, nevykdė Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194, 262 punkto nuostatų, pažeidė Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnų etikos taisyklėse (*toliau – ir Kalėjimų departamento pareigūnų etikos taisyklės*), patvirtintose šio departamento direktoriaus 2004 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. 4/07-79, 3.1, 3.2, 3.4, 3.6 ir 3.8 punktuose nustatytus principus, netinkamai vykdė Suimtųjų ir nuteistųjų kūno sužalojimų prevencijos ir tyrimo laisvės atėmimo vietose tvarkos aprašo 6 punkto reikalavimus, nevykdė Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus viršininko pareigybės aprašymo, patvirtinto šios įstaigos direktoriaus 2012 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 1-62, 7.1, 7.3 ir 7.5 punktuose nustatytų tarnybinių funkcijų, Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymo, patvirtinto šios įstaigos direktoriaus 2008 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 1-78, 7.1 ir 7.12 punktuose nustatytų tarnybinių funkcijų bei Kauno NTI-PN VTS nuostatų, patvirtintų šios įstaigos direktoriaus 2008 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 1-78, 7.1 punkte nustatytų uždavinių. Skundžiamo įsakymo 2 punktu pareiškėjui buvo paskirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš tarnybos, o 3 punkte nustatyta, kad pareiškėjas iš tarnybos – Kauno NTI-PN VTS viršininko pareigū atleidžiamas 2013 m. lapkričio 13 d. Ginčijamas Įsakymas priimtas vadovaujantis Kalėjimų departamento VTS 2013 m. lapkričio 11 d. tarnybinio tyrimo išvada Nr. TT-20 „Dėl Kauno NTI-PN pareigūnų G. L. ir D. B. tarnybos įvertinimo“ (I t., b. l. 11–39), kuri, be kita ko, buvo priimta remiantis tyrimo metu surinkta medžiaga ir Kauno apygardos prokuratūros 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutarime Nr. KT-13391 nutraukti ikiteisminį tyrimą fiksuotais duomenimis. Ikiteisminis tyrimas Nr. 01-2-00112-12 pagal požymius nusikalstamos veikos, numatytos Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalyje bei 300 straipsnio 1 dalyje, dėl piktnaudžiavimo bei dokumento suklastojimo buvo pradėtas gavus 2012 m. lapkričio 16 d. Kalėjimų departamento Vidaus tyrimų skyriaus atlikto Kauno NTI-PN veiklos patikrinimo pažymą Nr. LV-1403, kurioje nurodyti faktai apie VTS pareigūnų galimą piktnaudžiavimą naudojant fizinį bei psichologinį smurtą nuteistų nepilnamečių asmenų atžvilgiu, taip pat dėl kitų pažeidimų, o nutrauktas nesurinkus pakankamai duomenų, pagrindžiančių įtariamųjų G. L. ir J. S. kaltę dėl nusikalstamų veikų padarymo.

Nesutikdamas su jam paskirta drausmine nuobauda, pareiškėjas kreipėsi į teismą su skundu, kurį grindžia tarnybinės nuobaudos skyrimo procedūriniais pažeidimais bei neigdamas faktus, už kuriuos jam buvo paskirta tarnybinė nuobauda.

Dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo procedūrų pažeidimų

Pagal Statuto 26 straipsnio 2 dalį tarnybinio nusižengimo tyrimas pradamas ir sprendimas dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo priimamas per 30 kalendorinių dienų nuo pavedimo pradėti tarnybinio nusižengimo tyrimą dienos, šis terminas dėl svarbių aplinkybių gali būti pratęsiamas dar iki 30 kalendorinių dienų; į terminą, nustatytą tarnybinio nusižengimo tyrimui atlikti neįskaitomas laikas, kurį pareigūnas nebuvo tarnyboje dėl ligos, buvo komandiruotėje arba atostogavo, taip pat laikas, kurį tarnybinio nusižengimo tyrimas buvo sustabdytas.

Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo atstovas teismo posėdžio metu nurodė, jog sprendimas (įsakymas) dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo pareiškėjui buvo priimtas ne per 30 dienų, o per 35 dienas, todėl naikintinas vien dėl padaryto procedūrinio pažeidimo. Atsakovo atstovas su tuo nesutiko ir nurodė, jog minėtas terminas skaičiuotinas nuo įsakymo, kuriuo sudaryta komisija tarnybinių nusižengimų tyrimui, todėl nėra praleistas.

Nustatyta, kad atlikus Kauno NTI-PN VTS veiklos patikrinimą, 2012 m. lapkričio 16 d. buvo surašyta pažyma Nr. LV-1403, kurioje, be kita ko, buvo siūloma spręsti klausimą dėl galimo Kauno NTI-PN darbuotojų tarnybinio nusižengimo (I t., b. l. 148–154). Tos pačios dienos Kalėjimų departamento direktoriaus rezoliucija G. Z. (Kalėjimų departamento VTS viršininkui)

buvo pavesta organizuoti tarnybinio tyrimo atlikimą ir pažymos pateikimą Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai. Teismo vertinimu, būtent šis veiksmas laikytinas pavedimu pradėti tarnybinio nusižengimo tyrimą, todėl atsakovo atstovo argumentai, kad terminas turi būti skaičiuojamas nuo 2012 m. lapkričio 22 d., kuomet Kalėjų departamento direktorius priėmė įsakymą Nr. V-384 dėl komisijos galimam tarnybiniam nusižengimui tirti sudarymo, atmestini kaip nepagrįsti, kadangi pačios komisijos sudarymas nelaikytinas pavedimu pradėti tyrimą, o tik viena iš procedūrų tyrimo, dėl kurio priimtas pavedimas, atlikimui. Į bylą pateikti įrodymai pavirtina, kad 2012 m. lapkričio 28 d. G. L. ir D. B. galimų tarnybinių nusižengimų tyrimas buvo sustabdytas (I t., b. l. 155), o atnaujintas 2013 m. rugsėjo 19 d. Į tarnybinio nusižengimo tyrimo laikotarpį taip pat nebuvo įskaitytas laikotarpis nuo 2013 m. spalio 1 d. iki 2013 m. spalio 31 d., kuomet pareiškėjui buvo suteiktos atostogos. Ginčijamas Įsakymas priimtas 2013 m. lapkričio 13 d. Taigi, sprendimas dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo pareiškėjui buvo priimtas per 35 dienas, t. y. pažeidžiant Statuto 26 straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą.

Tačiau, teismo vertinimu, minėto termino pažeidimas pats savaime nesudaro pagrindo įsakymo dėl pareiškėjo atleidimo iš tarnybos naikinimui ir laikytinas formaliu, neturinčiu lemiamos reikšmės skundžiamo atsakovo įsakymo dėl tarnybinės nuobaudos teisėtumui, nes termino tarnybiniam nusižengimo tyrimui atlikti paskirtis – užtikrinti operatyvų tarnybinio tyrimo atlikimą, kuris gali užsitęsti ne tik dėl valstybės tarnautojo laikinojo nedarbingumo, komandiruotės ir atostogų laiko, bet ir dėl kitų objektyvių priežasčių. Nagrinėjamu atveju sprendimas dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo pareiškėjui buvo priimtas labai nežymiai pažeidus nustatytą terminą, todėl laikytinas tik formaliu, nesudarančiu pagrindo pripažinti skundžiamo Įsakymo neteisėtumą ir nelaikytinas priežastimi, sąlygojančia reikalavimo dėl nuobaudos panaikinimo tenkinimą (LVAT 2009 m. vasario 11 d. nutartis adm. byloje Nr. A⁵⁵⁶-231/2009).

Statuto 26 straipsnio 6 dalyje numatyta, jog negalima skirti tarnybinės nuobaudos, jeigu praėjo 6 mėnesiai nuo tarnybinio nusižengimo padarymo dienos, išskyrus atvejus, kai tarnybinio nusižengimo tyrimas sustabdomas šio straipsnio 3 dalyje nustatytais atvejais ir kai tarnybinis nusižengimas nustatomas atliekant auditą, piniginių ar kitokių vertybių inventorizaciją arba kompetentingos institucijos atliekamą tarnybinį ar kitą patikrinimą. Šiais atvejais tarnybinė nuobauda turi būti skiriama ne vėliau kaip per 3 metus nuo nusižengimo padarymo dienos. Taisyklių 74 punkte nurodyta, jog tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje turi būti nurodyta, ar nėra suėję Statuto 26 straipsnio 6 dalyje numatyti terminai. Ginčo atveju minėtas 6 mėnesių terminas nuobaudai skirti netaikytinas. Pareiškėjo tarnybinio nusižengimo tyrimas dėl ikiteisminio tyrimo buvo sustabdytas daugiau nei 9 mėnesius, t. y. nuo 2012 m. lapkričio 28 d. iki 2013 m. rugsėjo 19 d., tarnybinis nusižengimas nustatytas Kalėjų departamento Vidaus tyrimų skyriaus pareigūnams 2012 m. spalio mėnesį atlikus Kauno NTI-PN VTS veiklos patikrinimą. Pareiškėjo tarnybinio nusižengimo nustatymo aplinkybės atitiko Statuto 26 straipsnio 6 dalyje numatytas sąlygas, kai tarnybinis nusižengimas nustatomas atliekant auditą, piniginių ar kitokių vertybių inventorizaciją arba kompetentingos institucijos atliekamą tarnybinį ar kitą patikrinimą, todėl skiriant pareiškėjui tarnybinę nuobaudą taikytinas 3 metų nuobaudos skyrimo senaties terminas, skaičiuotinas nuo nusižengimo padarymo dienos.

Bylos duomenys patvirtina, jog tarnybinė nuobauda pareiškėjui paskirta nepraleidus 3 metų nuobaudos skyrimo senaties termino. Kaip matyti iš Išvados, pareiškėjui inkriminuojami tarnybinio nusižengimo epizodai padaryti 2012 metų laikotarpiu, vėliausiai padarytas 2011 metų lapkričio – gruodžio mėnesiais. Atsižvelgus į pareiškėjo padaryto tarnybinio nusižengimo nustatymo aplinkybes (pareiškėjo tarnybinio pažeidimo epizodai paaiškėjo tik Kalėjų departamento VTS pareigūnams atlikus Kauno NTI-PN VTS veiklos patikrinimą), į tai, kad pareiškėjui buvo suteikta galimybė pasiaiškinti dėl galimai padarytų tarnybinio pažeidimo epizodų, yra pagrindas pripažinti, kad konkrečios nustatytų tarnybinių nusižengimų datos nenurodymas laikytinas neesminiu tarnybinio nusižengimo tyrimo pažeidimu.

Taip pat nepagrįsti pareiškėjo argumentai, jog tarnybinio nusižengimo tyrimas buvo atliktas pagal negaliojančias VTĮ 30 straipsnio nuostatas, kadangi kaip matyti iš Išvados, skundžiamo Įsakymo,

atsakovas vadovavosi specialiais tarnybos Kalėjimų departamento pareigūnų tarnybinių nusižengimų tyrimą ir nuobaudų skyrimą reglamentuojančiais teisės aktais – Statutu ir Taisyklėmis. Pažymėtina, jog pareiškėjo galimai padaryto tarnybinio nusižengimo tyrimas buvo pradėtas galiojant VTĮ 4 straipsnio redakcijai (nauja 2013 m. birželio 27 d. įstatymo Nr. XII-435 redakcija įsigaliojo nuo 2013 m. liepos 15 d.), numatančiai, jog VTĮ 30 straipsnio nuostatos be išlygų taikomos statutiniams valstybės pareigūnams.

Dėl pareiškėjui pareikštų tarnybinių nusižengimų epizodų

Pagal LVAT suformuotą teismų praktiką, motyvuota tarnybinio nusižengimo tyrimo išvada, kuria remiantis priimamas individualus administracinis aktas dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo, yra šio akto (ginčijamo įsakymo) motyvuojamoji dalis. Todėl teismas, sprenddamas ginčijamo įsakymo, kuriuo paskirta tarnybinė nuobauda, pagrįstumo klausimą vertina ne tik skundžiamo administracinio akto, bet ir jo sudedamosios dalies – tarnybinio patikrinimo išvados – turinį (pvz., LVAT adm. bylos Nr. A¹⁴³-956/2010, Nr. A¹⁴⁶-1459/2010). Tai reiškia, kad tikrinant pareiškėjo atleidimo iš pareigų pagrįstumo klausimą, teisės taikymo požiūriu būtina vadovautis nurodytomis materialinės teisės normomis, o fakto nustatymo klausimu būtina patikrinti, ar komisijos išvadoje nurodytas pareiškėjo tariamai padarytas tarnybinis nusižengimas buvo padarytas iš tikrųjų ir, ar jis pagal nurodytas materialinės teisės normas atitinka tarnybinių nusižengimų sampratą, t. y. ar jis gali būti laikomas tarnybiniu nusižengimu.

Pareiškėjui inkriminuotą tarnybinį nusižengimą, už kurį jam paskirta tarnybinė nuobauda, iš esmės sudaro šeši epizodai: 1) neteisėti pareiškėjo veiksmai/neveikimas ir psichologinio smurto naudojimas 2011 m. lapkričio – gruodžio mėnesiais prieš nuteistąjį P. J. ir jo motiną, siekiant gauti vaizdo medžiagą, kurioje užfiksuoti galimai neteisėti Kauno NTI-PN pareigūnų veiksmai nuteistųjų atžvilgiu, ir neužtikrinimas BVK nustatyto nuteistųjų lygybės taikant bausmių vykdymo įstatymus principo skiriant P. J. nuobaudą, susijusią su nuteistųjų žaidimu kortomis 2012 m. sausio 31 d.; 2) psichologinio smurto naudojimas nuteistojo D. B. atžvilgiu; 3) suvaržymas teisės gauti tinkamas sveikatos priežiūros paslaugas sužalotam nuteistajam M. R.; 4) pareiškėjo neteisėtais veiksmais suvaržymas nuteistųjų teisės gauti tinkamas sveikatos priežiūros paslaugas ir tinkamą sužalojimų aplinkybių tyrimą; 5) nuteistųjų kūno sužalojimų prevenciją ir tyrimą reglamentuojančių teisės aktų sistemingas pažeidinėjimas, smurtauti linkusių nuteistųjų elgesio netinkama kontrolė, neteisėtų pareigūnų veiksmo (neveikimo) toleravimas; 6) psichologinis smurtas E. D. atžvilgiu.

Dėl pirmojo tarnybinio nusižengimo epizodo

Pareiškėjui įteiktame pranešime apie tarnybinį nusižengimą jo buvo paprašyta paaiškinti apie tai, jog Kauno NTI-PN VTS pareigūnai 2011 m. pabaigoje reikalavo iš nuteistojo P. J. vaizdo medžiagos, kurioje užfiksuota, kaip mušami nuteistieji; VTS pareigūnai kelis kartus skambino nuteistojo motinai ir siūlė sudaryti jos sūnui geras gyvenimo sąlygas mainais už vaizdo įrašą; nuteistojo P. J. motinai pasakius, kad ji jokios medžiagos neturi, VTS pareigūnai jai grasino, teigdami, kad sūnus gaus nuobaudas ir neteks galimybės išeiti į laisvę. Ištyrus surinktus įrodymus dėl šios aplinkybės buvo padaryta išvada, kad G. L. ir kitas VTS pareigūnas, gavę informaciją apie vaizdo įrašą, kuriame užfiksuoti neteisėti pareigūnų veiksmai prieš nuteistuosius, ėmėsi savavališkai šią informaciją tirti, neperduodami tirti Baudžiamojo proceso įstatymo nustatyta tvarka. Taip pat konstatuota, kad pareiškėjas ir pareigūnas J. S., siekdami gauti šį vaizdo įrašą, prieš jį turinčius nuteistąjį P. J. ir jo motiną V. J., naudojo psichologinį smurtą, nes kėlė įtampą, stresą, baimės jausmą, grasino pabloginti laisvės atėmimo vykdymo sąlygas nuteistajam P. J.. Ištyrus aplinkybes dėl Kauno NTI-PN administracijos sprendimo, susijusio su nuobaudos paskyrimu tik vienam nuteistajam P. J. už žaidimą savadarbėmis kortomis, nors faktiškai žaidime dalyvavo keli nuteistieji, Išvadoje buvo pripažinta, kad šis pažeidimas buvo ištirtas netinkamai ir pasielgta diskriminuojančiai, nes nebuvo užkardytas nuobaudos skyrimas už žaidimą kortomis tik vienam iš penkių pažeidimą padariusių nuteistųjų – P. J..

Pats pareiškėjas 2012 m. lapkričio 30 d. paaiškiniame nurodė, jog jam buvo žinoma apie P. J. galimai turimą vaizdo įrašą, kuriame galėjo būti užfiksuotas Kauno NTI-PN pareigūnų smurtinis elgesys nuteistųjų atžvilgiu, tačiau neigė telefoninius pokalbius su P. J. motina ir dalyvavimą pokalbyje jai atvykus į Kauno NTI-PN (II t., b. l. 120–128). 2013 m. gegužės 3 d. įtariamojo apklausos protokole ikiteisminio tyrimo Nr. KT-13391 medžiagoje pareiškėjas nurodė, jog betarpiškai bendravo su P. J. motina pastarajai atvykus į pasimatymą su sūnumi, jai buvo paaiškinta nuobaudų skyrimo tvarka, tačiau apie atminties kortelę, kurioje užfiksuotas vaizdo įrašas apie smurtaujančius pareigūnus, kalbama nebuvo (ikiteisminio tyrimo medžiagos Nr. 01-2-00112-12 II t., b. l. 197–198). Dėl tų pačių aplinkybių teikdamas skundą teismui pareiškėjas paaiškino, kad VTS pareigūnai turėjo žodinę informaciją, kad P. J. gali turėti ir suteikti duomenų apie kortelės su vaizdo įrašu apie neteisėtus pareigūnų veiksmus buvimo vietą, tačiau neįsitikinęs tokių duomenų tikrumu, nebuvo pagrindo šios informacijos registruoti, pradėti ikiteisminį tyrimą ar apie tai informuoti prokurorą, todėl BPK 2 straipsnio ir 165 straipsnio 2 dalies nuostatos nebuvo pažeistos.

Tačiau šie pareiškėjo paaiškinimai prieštarauja ikiteisminio tyrimo Nr. KT-13391 metu duotiems V. J. ir P. J. parodymams, kurie iš esmės sutapo. Pažymėtina, kad betarpiškai apklausti šių asmenų teismo posėdyje teismas neturėjo galimybės, kadangi P. J. yra atlikęs bausmę ir išvykęs į užsienį, o V. J. į teismo šaukimus nereagavo. V. J. 2013 m. balandžio 5 d. liudytojo apklausos protokole nurodė, kad 2011 m. pabaigoje jai skambino sūnus, atliekantis bausmę Kauno NTI-PN, ir pasakė, kad iš šios įstaigos gali skambinti pareigūnai ir teirautis dėl filmuotos medžiagos apie pareigūnų naudojamą smurtą nuteistųjų atžvilgiu. Kadangi jai apie tokį įrašą nieko nebuvo žinoma, ji suprato, kad apie tai, jog tokia medžiaga yra, sūnus melavo. Netrukus jai paskambino pareigūnas iš sūnaus įkalinimo įstaigos, prašydamas atiduoti turimą vaizdo medžiagą ir nurodydamas, kad priešingu atveju tai gali turėti įtakos sūnaus paleidimui iš Kauno NTI-PN anksčiau laiko, ką ji suprato kaip grasinimą. Tos pačios dienos vakare jai buvo paskambinta dar kartą, reikalauta atiduoti kortelę su įrašu, tačiau ji atsisakė; skambinta su tokiu pačiu reikalavimu buvo ir sekančią dieną, pareigūnas tuomet vėl užsiminė, kad neatidavus kortelės tai gali atsiliiepti jos sūnui. Ji pareigūnui pasakė, kad tai yra grasinimas, į ką pastarasis atsakė galvoti kaip nori. Netrukus po šių pokalbių jos sūnui buvo paskirtos dvi drausminės nuobaudos. Jai nuvykus į pasimatymą su sūnumi jo metu buvo atėję du pareigūnai, ji suprato, jog tai buvo tie patys pareigūnai, kurie jai skambino. Jų paklausus dėl ko taip elgiamasi su sūnumi, jai buvo atsakyta, kad ji nesilaiko susitarimo, o nuobauda paskirta dėl žaidimo kortomis (ikiteisminio tyrimo medžiagos Nr. 01-2-00112-12 I t., b. l. 141–142).

Ikiteisminio tyrimo metu 2013 m. sausio 8 d. liudytoju apklaustas P. J. davė iš esmės panašius parodymus, nurodydamas, jog 2011 m. lapkričio 27 d. G. L. jį buvo pasikvietęs į kabinetą, kuriame buvo ir pareigūnas J. S., ir pareiškė, jog žino, kad P. J. turi filmuotos medžiagos apie tai, kaip pareigūnai muša ir žemina nuteistuosius. J. S. pareikalavo atiduoti vaizdo įrašą, grasindamas, kad nuteistasis nebus paleistas lygtinai, todėl P. J. apgaulingai nurodė, kad šis įrašas yra pas motiną. Jam girdint pareigūnas J. S. skambino jo motinai, reikalaudamas atiduoti kortelę su vaizdo įrašu. Tarpininkaujant G. L. jam buvo skiriami papildomi pasimatymai su mama, tikintis, kad ji atiduos šią medžiagą. Praėjus nedideliam laikui tarpui po šių pokalbių, jam buvo paskirtos dvi nuobaudos (ikiteisminio tyrimo medžiagos Nr. 01-2-00112-12 I t., b. l. 134–140). Nurodyti liudytojų V. J. ir P. J. parodymai yra nuoseklūs, vieni kitiems tarpusavyje neprieštaraujantys, todėl pakankami patvirtinti šį tarnybinio nusižengimo faktą.

Teismas pažymėjo, jog pareiškėjas šio inkriminuojamo tarnybinio nusižengimo epizodo padarymo metu dirbo Kauno NTI-PN VTS vyriausiuoju specialistu, todėl atlikdamas savo tiesiogines pareigas privalėjo vadovautis Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus nuostatais (*toliau – VTS Nuostatai*), patvirtintais Kauno NTI-PN direktoriaus 2008 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 1-78, taip pat Kauno NTI-PN VTS vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymu, patvirtintu Kauno NTI-PN direktoriaus 2010 m. gruodžio 10 d. įsakymu Nr. 1-197 (I t., b. l. 90–94, 95–96).

VTS Nuostatų 7.1 punkte nurodyta, kad VTS, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, atlieka funkcijas, tarp kurių – išaiškinti, užkardyti bei nutraukti įstaigoje laikomų nuteistųjų ir suimtųjų,

pareigūnų ir darbuotojų, dirbančių įstaigoje bei kitų asmenų nusikalstamą veiką, kitus įstaigos vidaus tvarkos pažeidimus. Vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymo 7.1 punkte nustatytos jo vykdomos tarnybinės funkcijos – rinkti, kausti ir realizuoti informaciją, susijusią su nusikaltimų padarymu ir drausmės pažeidimais. Byloje nesurinkta jokių rašytinių duomenų, jog informacija apie galimą pareigūnų smurtą prieš nuteistuosius buvo renkama, kaupiama ar kitaip realizuojama pareiškėjui, kaip Kauno NTI-PN VTS pareigūnui (vyriausiajam specialistui) vykdant jam priskirtas funkcijas ir uždavinius, siekiant teisėtai išaiškinti, užkardyti bei nutraukti įstaigoje laikomų nuteistųjų ir suimtųjų, pareigūnų ir darbuotojų, dirbančių įstaigoje bei kitų asmenų nusikalstamą veiką, kitus įstaigos vidaus tvarkos pažeidimus. Pareiškėjo informacijos apie filmuotos medžiagos, kurioje galimai užfiksuotas pareigūnų smurtas prieš Kauno NTI-PN bausmę atliekančius nuteistuosius, turėjimas akivaizdžiai bylojo apie pareigūnų galimas nusikalstamas veikas. Nusikalstamų veikų tyrimo tvarką reglamentuoja BPK, kurio 2 straipsnyje nustatyta, kad prokuroras ir ikiteisminio tyrimo įstaigos kiekvienu atveju, kai paaiškėja nusikalstamos veikos požymių, privalo pagal savo kompetenciją imtis visų įstatymų numatytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika, o 165 straipsnio 2 dalyje – kad ikiteisminį tyrimą taip pat atlieka Kalėjimų departamento pareigūnai, areštinių, kardomojo kalinimo ir pataisos įstaigų direktoriai arba jų įgalioti pareigūnai.

Nurodytos nuostatos leidžia daryti išvadą, jog pareiškėjas, gavęs informaciją apie galimai nusikalstamus pareigūnų veiksmus, nesiėmė teisėtų BPK reglamentuotų veiksmų ir priemonių. Pareiškėjas taip pat nevykdė Vidaus tyrimų skyriaus uždavinių – išaiškinti, užkardyti bei nutraukti įstaigoje laikomų nuteistųjų ir suimtųjų, pareigūnų ir darbuotojų, dirbančių įstaigoje bei kitų asmenų nusikalstamą veiką, kitus įstaigos vidaus tvarkos pažeidimus. Pareiškėjo žodinis informacijos rinkimo būdas apie galimas nusikalstamas pareigūnų veikas neatitiko Pareigybės aprašymo 7.1 punkto reikalavimų – rinkti, kausti ir realizuoti informaciją, susijusią su nusikaltimų padarymu ir drausmės pažeidimais ir 7.12 punkte nustatytos tarnybinės funkcijos kontroliuoti VTS vyresniojo inspektoriaus ir inspektoriaus pareigų vykdymą, prireikus teikti metodinę pagalbą.

Atkreiptinas dėmesys, jog pareiškėjo turima informacija apie vieno iš nuteistųjų ar jo motinos turimą vaizdo medžiagą, kurioje galimai užfiksuoti neteisėti ar nusikalstami pareigūnų veiksmai nuteistųjų atžvilgiu, jo paties ir VTS vyresniojo inspektoriaus J. S., kurio kontrolė buvo priskirta pareiškėjui, pokalbiai su nuteistuoju P. J. ir jo motina nefiksuoti jokiuose rašytiniuose tarnybiniuose pranešimuose ar kitokio pobūdžio dokumentuose. Tokie pareiškėjo veiksmai ir metodai, susiję su vaizdo įrašo apie galimą pareigūnų smurtą tyrimu, vertintini kaip neveikimas, pareigybės aprašyme nustatytų funkcijų ir Kauno NTI-PN VTS nuostatuose nustatytų uždavinių nevykdymas. Informacijos apie galimą pareigūnų smurtavimą prieš nuteistuosius nepateikimas atitinkamiems subjektams teisės aktų nustatyta tvarka neatitinka pareiškėjo, kaip statutinio valstybės pareigūno, statuso, kompromituoja bausmių vykdymo sistemą, kurioje nustatyti aukštesni tarnybos, drausmės, moralės ir garbės standartai, nei kitiems valstybės tarnautojams. Pirmiau nurodytas pareiškėjo neveikimas, jam turint informacijos apie vaizdo įrašą dėl galimo pareigūnų smurtavimo prieš nuteistuosius vertintinas kaip tarnybinis nusižengimas, pažeidžiant Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnų etikos taisyklėse, nustatytus pagarbos žmogui ir valstybei, teisingumo, padorumo, atsakomybės principus, numatytus minėtų etikos taisyklių 3.1, 3.4, 3.6, 3.8 punktuose. Nurodytas pareiškėjo elgesys, jam turint atitinkamų duomenų, kurie nebuvo perduoti tirti nustatyta tvarka, analogiškų VTS vyresniojo inspektoriaus J. S. veiksmų, apie kuriuos pareiškėjui buvo žinoma, neužkardymas, priskirtų tarnybinių funkcijų ir uždavinių nevykdymas, netiriant nustatyta tvarka galimo pareigūnų smurtavimo prieš nuteistuosius, griaua visuomenės, tame tarpe ir nuteistųjų, atliekančių bausmę Kauno NTI-PN, pasitikėjimą statutinę valstybės tarnybą, bausmių vykdymo įstaigų veiklos teisingumu ir teisėtumu, todėl atsakovo buvo pagrįstai pripažintas tarnybiniu nusižengimu.

Teismo vertinimu, iš šio epizodo šalintinos kaltinimo dalys dėl vartoto psichologinio smurto V. J. ir P. J. atžvilgiu ir dėl to, jog pareiškėjas neužtikrino BVK nustatyto nuteistųjų lygybės taikant bausmių vykdymo įstatymus principo skiriant nuobaudą P. J. už BVK nustatytus pažeidimus. Pareiškėjas neturėjo jokių įgaliojimų spręsti klausimo dėl nuteistojų P. J. lygtinio paleidimo iš

pataisos įstaigos ir tokio sprendimo pagal savo tarnybines funkcijas įtakoti negalėjo. Nesant jokių objektyvių įrodymų, patvirtinančių P. J. ir V. J. darytą psichologinį spaudimą, išskyrus jų pačių subjektyvų įvykių sekos suvokimą, nėra pagrindo pripažinti pareiškėją atlikus veiksmus, kurie galėtų būti traktuojami kaip psichologinis smurtas. Be to, pareiškėjui nebuvo suteikta galimybė pateikti paaiškinimo dėl P. J. ir V. J. daryto psichologinio smurto, dėl ko jam buvo suvaržyta galimybė apsiginti nuo inkriminuojamo tarnybinio nusižengimo, nes pranešime apie tarnybinį nusižengimą buvo prašoma pateikti informaciją, kokių veiksmų ėmėsi pareiškėjas, siekdamas gauti tam tikro pobūdžio vaizdo įrašą iš nuteistojo P. J..

Atsakovas Išvadoje nurodo, jog pareiškėjas netinkamai ištyrė nuteistųjų padarytą vidaus tvarkos pažeidimą – žaidimą kortomis 2012 m. sausio 31 d., elgdamasis diskriminuojančiai nuteistojo P. J. atžvilgiu, nes už tai buvo nubaustas tik šis nuteistasis, o dėl kitų atsakomybės nebuvo sprendžiama. Pagal byloje surinktą medžiagą (IV t., b. l. 101–113) nuteistasis P. J. Kauno NTI-PN direktoriaus 2012 m. vasario 1 d. nutarimu buvo nubaustas už tai, kad 2012 m. sausio 31 d., būdamas lengvosios grupės miegamajame su kitais nuteistaisiais žaidė savadarbėmis lošimo kortomis, tuo pažeisdamas BVK 110 straipsnio 1 dalies 1 punkto ir BVK 1 priedo 13 punkto reikalavimus. Teismo posėdžio metu liudytoju apklausus Kauno NTI-PN Apsaugos priežiūros skyriaus specialistą G. V., kuris betarpiškai nustatė pažeidimo faktą ir 2012 m. sausio 31 d. surašė tarnybinį pranešimą dėl galimai padaryto P. J. pažeidimo, pastarasis nurodė, kad šio konkretaus įvykio neprisimena, tačiau patvirtino, kad Drausmės komisijai, kurioje yra svarstomas nuteistųjų elgesys ir priimami siūlymai įstaigos direktoriui dėl nuobaudų skyrimo nuteistiesiems, yra pateikiama visa su pažeidimu susijusi medžiaga. Renkant medžiagą dėl P. J. žaidimo kortomis, buvo gauti ir kitų pareigūnų paaiškinimai. Taigi ši medžiaga buvo pateikta svarstyti Drausmės komisijai, kuri 2012 m. vasario 1 d. posėdyje nutarė siūlyti įstaigos direktoriui skirti nuteistajam P. J. už žaidimą savadarbėmis kortomis nuobaudą – pataisos įstaigos patalpų ir teritorijos tvarkymą be eilės. Kaip minėta, ši nuobauda P. J. buvo paskirta Kauno NTI-PN direktoriaus 2012 m. vasario 1 d. nutarimu, kurį nuteistasis apskundė Kalėjimų departamentui, o šis 2012 m. kovo 13 d. sprendimu pripažino, kad nuobauda paskirta pagrįstai ir jos naikinti nėra pagrindo. Teismas, nevertindamas priimto nutarimo dėl nuobaudos skyrimo P. J. teisėtumo ir pagrįstumo, atkreipia dėmesį, jog nei BVK, nei Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės nenumato draudimo žaisti kortomis, jos yra tik nuteistiesiems draudžiamų daiktų sąrašė, todėl atsakomybė gali kilti tik už draudžiamą daiktą (kortų) turėjimą ar laikymą pataisos įstaigoje. Šiuo atveju asmuo, turėjęs draudžiamą laikyti pataisos įstaigoje daiktą, t. y. P. J., buvo nustatytas. Klausimas dėl nuteistojo veiksmų buvo svarstomas Drausmės komisijoje, kuri nutarė dėl siūlymo įstaigos direktoriui, o direktorius skyrė nuobaudą. Taigi, nuteistojo P. J. padarytą pažeidimą vertino ir nuobaudą skyrė ne pareiškėjas, o tam įgalinimus turintys pareigūnai. P. J. paskirtos nuobaudos teisėtumą ir pagrįstumą įvertino ir atsakovas, išnagrinėjęs dėl paskirtos nuobaudos P. J. skundą ir palikęs ją galioti. Taigi, nėra jokio pagrindo teigti, kad pareiškėjas neužkardė nuobaudos skyrimo kitų nuteistųjų atžvilgiu, kurie žaidė kortomis su P. J., bei neatliko tarnybinių funkcijų, nevykdė skyriaus uždavinių ar nesilaikė pareigūno etikos principų, bei neveikė taip, kaip reikalauja jo tarnybą reglamentuojantys teisės aktai. Dėl nurodytų aplinkybių nėra pagrindo pripažinti, kad pareiškėjas neįtikrino BVK nustatyto nuteistųjų lygybės taikant bausmių vykdymo įstatymus principo skiriant P. J. nuobaudą, todėl šis tarnybinio nusižengimo epizodas iš tarnybinio nusižengimo sudėties šalintinas.

Dėl antrojo tarnybinio nusižengimo epizodo

Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje konstatuota, jog pareiškėjas naudojo prieš nuteistąjį D. B. psichologinį smurtą, nes nuolat grasino jį išvežti į suaugusiųjų pataisos namus arba perkelti į būrį, kuriame laisvės atėmimo bausmę atlieka D. B. tėvų žudikai, dėl ko nuteistasis 2012 m. pabaigoje tris kartus save žalojo, prarydamas skutimosi peiliukus. Pripažinta, jog tokiais veiksmais G. L. kompromitavo pareigūno ir vidaus tyrimų padalinio autoritetą, kėlė nuteistųjų ir kitų asmenų nepasitikėjimą valstybės institucija ir baimę dėl savo saugumo.

Tai, kad D. B. buvo prarijęs svetimkūnius ir 2012 m. lapkričio 25 d., 2012 m. gruodžio 6 d., 2012 m. gruodžio 18 d. jam buvo suteikta medicininė pagalba, patvirtina byloje pateikti medicininiai

įrašai, Gydyimo stacionare istorija (III t., b. l. 5–10). Teismo posėdžio metu liudytoju apklaustas D. B. parodė, kad prisimena apie pareigūnų grasinimus iškelti į kitą būrį, kuriame atlieka bausmę jo tėvų žudikai, tačiau atsakyti, ar tokie grasinimai buvo iš G. L. pusės, negalėjo. Liudytojas nurodė bijojęs G. L., kadangi jis galėjo paskirti nuobaudą už tai, ko nėra nuteistasis padaręs, bet kiek ir kokių nuobaudų jam buvo paskirta G. L. iniciatyva, liudytojas nurodyti negalėjo. Duodamas parodymas dėl savęs žalojimosi aplinkybių, D. B. nurodė, kad pirmasis atvejis beveik visai nesusijęs su G. L. kokiais nors veiksmais ar elgesiu jo atžvilgiu, tačiau iš dalies susijęs su tuo, kad VTS pareigūnai jį kviesdavosi pokalbiams, o antrasis ir trečiasis žalojimaisi – visiškai nesusiję su pareiškėju, nes jis tuo metu Kauno NTI-PN jau nedirbo. Liudytojas nurodė, kad save žalojo, t. y. rijo skutimosi peiliukus, „dėl įdomumo“. Pareiškėjas psichologinio smurto naudojimą prieš nuteistąjį D. B. kategoriškai neigė. Teismo vertinimu, byloje nenustatyta jokių patikimų ir objektyvių įrodymų, patvirtinančių pareiškėjo darytą ilgalaikį psichologinį poveikį nuteistajam D. B., ar įrodymų, patvirtinančių priežastinį ryšį tarp pareiškėjo veiksmų ir nuteistojo savęs žalojimosi, tai yra, jog minėtas nuteistasis save žalojo būdamas kaip nors psichologiškai paveiktas, ypač vertinant jo paties nurodytas žalojimosi priežastis. Be to, iš D. B. ikiteisminiame tyrime ir teisme duotų parodymų, akivaizdu, jog jo santykiai su pareiškėju yra konfliktiški, todėl negalėtų būti vertinami kaip objektyvūs. Kadangi jokių kitų pagrįstų įrodymų, patvirtinančių šį pareiškėjo tarnybinio nusižengimo epizodą nenustatyta, iš tarnybinio nusižengimo sudėties šis epizodas šalintinas, kaip neįrodytas jokiais objektyviais ir nuosekliais įrodymais.

Dėl trečiojo tarnybinio nusižengimo epizodo

Pareiškėjui įteiktame pranešime apie tarnybinį nusižengimą jo buvo paprašyta paaiškinti apie tai, dėl ko kitų nuteistųjų sumuštam M. R., kuris buvo patyręs sužalojimą, jis liepė nesikreipti į medicinos specialistus, ko pasekoje nuteistasis į sveikatos priežiūros specialistus nesikreipė, įvykis buvo neužfiksuotas ir teisės aktų nustatyta tvarka netirtas. Ištyrus surinktus įrodymus dėl šios aplinkybės buvo padaryta išvada, kad G. L., nenukreipęs nuteistojo M. R. į Sveikatos priežiūros tarnybą ir pats nebūdamas medicinos specialistu neturėjo teisės konstatuoti, kad nuteistajam medicinos pagalba nėra reikalinga, neužtikrino kitų nuteistųjų apstumdyto nuteistojo M. R. sveikatos būklės patikrinimo Sveikatos priežiūros tarnyboje.

Teismo posėdžio metu liudytoju apklaustas M. R. parodė, kad konflikto metu susistumdžius su nuteistuoju V. R., jam buvo sužalota nugara. Po šio įvykio jokių kliūčių medicininei apžiūrai nebuvo daroma – jis kreipėsi į budintį, kuris jį pristatė pas medikus, tačiau prieš tai kreipėsi į VTS, konkrečiai – į pareiškėją, kad pirmiausiai būtų išspręstas jo perkėlimo į kitą būrį klausimas, kas ir buvo padaryta. Atveju, kad be G. L. leidimo ar sutikimo jam nebūtų leista kreiptis į medikus, nebuvo pasitaikę. Pareiškėjas neigė padaręs šį tarnybinio nusižengimo epizodą ir apie įvykusias aplinkybes, susijusias su M. R. sužalojimo tyrimu ir sveikatos priežiūros paslaugų nuteistajam užtikrinimu davė iš esmės analogiškus paaiškinimus. Teismas pažymėjo, kad byloje nepateikta įrodymų, jog nuteistajam M. R. pareiškėjas būtų suvaržęs galimybę būti apžiūretam sveikatos priežiūros specialistų, netgi priešingai – surinkti įrodymai leidžia daryti vienareikšmę išvadą, kad pareiškėjas jokių veiksmų, kurie būtų suvaržę galimybę nuteistajam M. R. būti apžiūretam sveikatos priežiūros specialistų, neatliko ir to net nesiekė, nes nuteistojo pageidavimu pirmiausiai sprendė klausimą dėl šio asmens perkėlimo į kitą būrį klausimą. Kadangi jokių kitų pagrįstų įrodymų, patvirtinančių šį pareiškėjo tarnybinio nusižengimo epizodą nenustatyta, todėl iš tarnybinio nusižengimo sudėties šis epizodas taip pat šalintinas.

Dėl ketvirtojo tarnybinio nusižengimo epizodo

Pranešime apie tarnybinį nusižengimą pareiškėjo buvo pareikalauta pasiaiškinti dėl to, kad jis neteisėtai reikalavo iš įstaigos pareigūnų, pastebėjusių sužalotus nuteistusius, šiuos pirmiausiai pristatyti į VTS, o patiems nuteistiesiems draudė savarankiškai kreiptis į Sveikatos priežiūros tarnybą. Išvadoje konstatuota, kad pareiškėjas kliudė nuteistiesiems savarankiškai kreiptis pas medicinos specialistus, todėl neteisėtai vykdė nuteistųjų, siekiančių arba privalančių gauti medicininę pagalbą, kontrolę. Pareiškėjas tokį kaltinimą kategoriškai neigė, nurodydamas, kad

tokio pobūdžio nurodymų niekam iš pareigūnų nebuvo davęs, nuteistiesiems taip pat nebuvo draudęs kreiptis Sveikatos priežiūros tarnybą; pranešti apie nuteistųjų patirtas traumas ir sužalojimus budinčių pamainų vadovai buvo prašomi tam, kad VTS turėtų reikšmingą informaciją kontroliuojant kriminogeninę būklę.

Teismo vertinimu, pareiškėjui pareikštas tarnybinis kaltinimas yra nekonkretus, neaišku, kokių faktinių duomenų pagrindu buvo padaryta tokia išvada, o byloje nepateikta įrodymų, iš kurių būtų galima daryti išvadą apie tai, kad pareiškėjas asmeniškai būtų draudęs kam nors iš nuteistųjų kreiptis į Sveikatos priežiūros tarnybą ar reikalavęs iš kitų pareigūnų sužalotus nuteistuosius pristatyti į VTS. Nors liudytojas S. A. liudytojo apklausos protokole ikiteisminio tyrimo Nr. KT-13391 medžiagoje nurodė, kad patikrinimo metu nuteistieji nurodė, kad įstaigoje yra nusistovėjusi tvarka, kad pas medicinos darbuotojus galima patekti tik per VTS pareigūnus ir tai akivaizdžiai patvirtino ir traumų registracijos žurnalo įrašai (ikiteisminio tyrimo medžiaga Nr. 01-2-00112-12 I t., b. l. 126–127), tačiau šių aplinkybių nepatvirtino liudytoja D. B., kuri nurodė, kad medicinos specialistus nuteistuosius atveda prižiūrėtojas, sargybos viršininkas, socialinės reabilitacijos darbuotojas (ikiteisminio tyrimo medžiaga Nr. 01-2-00112-12 II t., b. l. 68–69). Suimtųjų (nuteistųjų) buitinių ir gamybinių traumų registracijos žurnalo išrašo duomenys apie pareigūnus, gavusius pirminę medžiagą apie kūno sužalojimą, nepatvirtina fakto, jog pareiškėjo nurodymu nuteistiesiems dėl patirtų sužalojimų ar sveikatos sutrikimų buvo kliudoma savarankiškai kreiptis į medicinos specialistus (II t., b. l. 67–74). Pareigūnų, gavusių pirminę medžiagą apie kūno sužalojimą, parašai patvirtina informacijos apie nuteistojo sužalojimą gavimą, tačiau ne nuteistųjų pristatymą į Sveikatos priežiūros tarnybą. Nesant byloje pakankamų pareiškėjo kaltės įrodymų, iš tarnybinio nusižengimo sudėties šis epizodas šalintinas.

Dėl penktojo tarnybinio nusižengimo epizodo

Pareiškėjui įteiktame pranešime apie tarnybinį nusižengimą jo buvo paprašyta paaiškinti apie tai, jog 2012 m. rugsėjo mėnesį konflikto metu nuteistasis B. G. patyrė traumą – jam ant kaktos iššoko gumbas, kuris neišgijo 2 savaites. Pareigūnai į tai nekreipė dėmesio, Sveikatos priežiūros skyriaus traumų registracijos žurnale sužalojimas nefiksuotas net ir po to, kai traumą 2012 m. spalio 18 d. pastebėjo Kalėjimų departamento pareigūnai ir nurodė patikrinti nuteistojo sveikatą, įvykis netirtas dėl pareiškėjo galimo informacijos neturėjimo ir aplaidaus pareigū vykdyto. Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje konstatuota, jog pareiškėjui netinkamai vykdant VTS viršininko pareigas buvo sistemingai pažeidinėjami nuteistųjų kūno sužalojimų prevenciją ir tyrimą reglamentuojantys teisės aktai, netinkamai kontroliuojamas smurtauti linkusių nuteistųjų elgesys, toleruojami neteisėti pareigūnų veiksmai (neveikimas); tokiu būdu įstaigoje padidėjo pavojus nuteistųjų ir pareigūnų saugumui, trikdoma normali įstaigos veikla, neužtikrinti Kauno NTI-PN keliami uždaviniai ir nuteistųjų bausmės vykdymo tikslai.

Pareiškėjas nurodė, kad Kauno NTI-PN 2012 m. spalio 16 d. lankėsi Kalėjimų departamento pareigūnai, kurių vienas – S. A., kalbėdamasis su drausmės izoliatoriuje laikomais nuteistaisiais, esą nustatė, kad nuteistajam B. G. ant kaktos yra gumbas. Apie tai S. A. jį informavo vėliau, jau išėjus iš drausmės izoliatoriaus, pats pareiškėjas B. G. nematė. Nuteistuosius patalpinant į drausmės izoliatorių yra būtinas medicinos specialistų patikrinimas, be to, nuobaudas atliekančius nuteistuosius kiekvieną dieną apžiūri gydytojas, tačiau jie jokių sužalojimų nenustatė, o atsakomybė dėl šio atvejo buvo perkelta pareiškėjui.

Liudytojas B. G. liudytojo apklausos protokole ir paaiškinime ikiteisminio tyrimo Nr. KT-13391 medžiagoje nurodė, jog 2012 m. rugsėjo pabaigoje susimušė su kitu nuteistuoju A. L., po sumušimo ant kaktos buvo iškilęs gumbas, kuris laikėsi apie 2 savaites, jis buvo ryškus ir pastebimas. Dėl sužalojimo niekam nesiskundė, pareigūnai sužalojimu nesidomėjo (ikiteisminio tyrimo medžiaga Nr. 01-2-00112-12 I t., b. l. 23, 128). Liudytojas S. A. liudytojo apklausos protokole ikiteisminio tyrimo Nr. KT-13391 medžiagoje parodė, jog atliekant patikrinimą Kauno NTI-PN nustatė, kad drausmės izoliatoriuje uždarytam nuteistajam B. G. ant kaktos buvo gumbas. Jam nuteistasis paaiškino, kad prieš dvi savaites patyrė traumą, tačiau nieko nekonkretizavo, dėl

šio įvykio buvo patikrintas gamybinių ir buitinių traumų registras, tačiau jokio įrašo apie nuteistojo B. G. sužalojimą nebuvo. Pasiteiravus Sveikatos priežiūros tarnybos specialistų, kodėl traumos faktas neregistruotas registre, buvo paaiškinta, kad nuteistasis į juos nesikreipė (ikiteisminio tyrimo medžiagos Nr. 01-2-00112-12 I t., b. l. 23, 126–127). Kauno NTI-PN 2014 m. rugsėjo 25 d. rašte Nr. 9-3751 nurodė, kad nuteistasis B. G. 2012 m. spalio 8 d. nutarimu buvo uždarytas į drausmės izoliatorių, prieš uždarymą apžiūrėtas gydytojo, kuris asmens sveikatos istorijoje įrašė, kad nuteistasis sveikas ir nuobaudą atlikti gali; duomenų apie tai, kad 2012 m. spalio 18 d. medikai apžiūrėjo nuteistą bei apie tai, kiek kartų nuteistasis buvo apžiūrėtas gydytojų jam atliekant nuobaudą nėra, nes į medikus nebuvo kreiptasi. Rašte nurodytą informaciją patvirtina ir įrašai nuteistojo B. G. asmens sveikatos istorijoje (IV t., b. l. 130–132).

Kaip jau buvo minėta, pareiškėjo buvo paprašyta paaiškinti, dėl kokių priežasčių nebuvo tinkamai ištirti, užregistruoti duomenys apie B. G. sužalojimą (kaktos srityje esantį gumbą), patirtą 2012 m. rugsėjo mėnesį, nepatikrinta nuteistojo sveikata, tačiau iš išvados matyti, jog tarnybiniu nusižengimu buvo pripažinti ne pareiškėjo veiksmai ar neveikimas dėl šio konkretaus atvejo. Kadangi tarnybinio nusižengimo išvadoje pareiškėjui nebuvo pareikštas tarnybinis kaltinimas dėl konkrečių su B. G. sužalojimo tyrimo susijusių pareigų atlikimo/neatlikimo, teismas dėl tokio kaltinimo nepasisako, nes toks kaltinimas Išvadoje nebuvo formuluotas. Tarnybiniu nusižengimu Išvadoje buvo pripažinti pareiškėjo veiksmai (neveikimas) sistemingai pažeidinėjant nuteistųjų kūno sužalojimų prevenciją ir tyrimą reglamentuojančius teisės aktus, netinkamai kontroliuojant smurtauti linkusių nuteistųjų elgesį, toleruojant neteisėtus pareigūnų veiksmus (neveikimą), tačiau, teismo vertinimu, toks kaltinimas yra visiškai nekonkretus, nepagrįstas įrodymais, todėl šalintinas iš tarnybinio nusižengimo sudėties.

Dėl šeštojo tarnybinio nusižengimo epizodo

Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje konstatuota, jog Kauno NTI-PN VTS viršininko pareigas ėjęs G. L., nesugebėdamas tinkamai vadovauti skyriui ir vykdyti tarnybinių funkcijų, susijusių su režimo pažeidimo ištyrimu, vartojo prieš E. D. psichologinį smurtą, nes leido jį J. S. laikyti tris paras uždarytą Sveikatos priežiūros patalpose, kuriose J. S. iš nuteistojo reikalavo atbuline data parašyti nurodyto turinio paaiškinimą. Paaiškinimą parašęs nepilnametis nuteistasis E. D. patyrė baimę dėl savo saugumo, ir tokie pareiškėjo darbo metodai su nepilnamečiais nuteistaisiais netoleruoti ir neteisėti.

Pareiškėjas pripažino, kad jam buvo žinoma apie tai, jog jam pavaldus J. S. nuteistą E. D. patalpino į Sveikatos priežiūros tarnybos patalpas, siekdamas jį apsaugoti nuo kitų nuteistųjų smurto, kad jis nebijotų bendradarbiavimo su VTS pareigūnais ir kad kiti nuteistieji galvotų, jog jis serga. Jam taip pat buvo žinoma, kad J. S. 2012 m. lapkričio 10 d. buvo atvykęs į tarnybą ne tarnybos laiku ir kalbėjosi su nuteistuoju E. D. apie tai, kad jis nebijotų nurodyti pavardės nuteistojo, kuris provokuoja kitus nebendrauti su VTS pareigūnais.

Liudytojas E. D. 2013 m. kovo 28 d. liudytojo apklausos protokole ikiteisminio tyrimo Nr. KT-13391 medžiagoje nurodė, kad VTS pareigūnas J. S. 2012 m. lapkričio 10 d. liepė jam rašyti pasiaiškinimą, kad nuteistasis P. J. neva kursto kitus nuteistus prieš VTS pareigūnus. Jam buvo grasinama, kad jei to nepadarys, bus perkeltas į kitą būrį, kuriame bausmę atlieka priešiška nusiteikę nuteistieji. Nurodyto pobūdžio pasiaiškinimą jis parašė, tačiau tris paras buvo laikomas Sveikatos priežiūros tarnybos patalpose, nors tuo metu nesirgo. Iš Sveikatos priežiūros tarnybos patalpų buvo išleistas tik tada, kai atvyko Kalėjimų departamento pareigūnai (ikiteisminio tyrimo medžiagos Nr. 01-2-00112-12 I t., b. l. 200).

Ištyrus byloje esančius įrodymus, neabejotina, jog pareiškėjas žinojo apie nepagrįstą nuteistojo E. D. laikymą Sveikatos priežiūros tarnybos patalpose. Tačiau byloje nepakanka nuoseklių ir neabejotinų įrodymų patvirtinančių, jog izoliavus nuteistą E. D. Sveikatos priežiūros tarnybos patalpose, prieš jį pats pareiškėjas būtų betarpiškai naudojęs psichologinį smurtą (iš jo ko nors reikalavęs), nes su nuteistuoju bendravo tik pareigūnas J. S.. Jokių įrodymų, patvirtinančių

pareiškėjo naudotą psichologinį smurtą prieš E. D., nėra surinkta, todėl iš tarnybinio nusižengimo sudėties šis epizodas šalintinas.

Dėl įsakymo dalies panaikinimo ir pareiškėjo grąžinimo į tarnybą

Apibendrinus tai, kas išdėstyta, teismo vertinimu, pareiškėjas padarė tik vieną tarnybinį nusižengimą, t. y. gavęs informacijos apie vaizdo įrašą, kuriame užfiksuoti neteisėti pareigūnų veiksmai prieš nuteistuosius, ėmėsi savavališkai šią informaciją tirti, neperduodamas jos tirti Baudžiamojo proceso įstatymo nustatyta tvarka, taip pat neužkardė analogiškų VTS vyresniojo inspektoriaus J. S. veiksmų, apie kuriuos pareiškėjui buvo žinoma. Išvadoje, kuria buvo remiamasi priimant ginčijamą Įsakymą, pareiškėjo padarytas tarnybinis nusižengimas buvo įvardintas kaip šiurkštus, o Įsakyme formuluojant atleidimo pagrindą buvo nurodyta, jog pareiškėjas padarė tarnybinį nusižengimą, nes savo poelgiu tarnybos metu pažemino pareigūno vardą, už ką jam buvo skirta griežčiausia tarnybinė nuobauda – atleidimas iš tarnybos.

Teismų praktikoje laikomasi nuostatos, jog ne kiekvienas teisei priešingas statutinio valstybės tarnautojo veiksmas lemia tai, kad pareigūnas būtų laikomas pažeminusiu pareigūno vardą ir įgalinančiu darbdavį atsisakyti tarnautojo paslaugų. Be to, įstatymų leidėjas nėra numatęs, kad už pareigūno vardo pažeminimą imperatyviai skiriama tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų. Vadinas, prieš atleidžiant valstybės tarnautoją iš pareigų, tarnybinio patikrinimo išvadoje arba įsakyme dėl tarnybos santykių nutraukimo turi būti pasisakoma, kodėl atleidžiamam valstybės tarnautojui skiriama pati griežčiausia tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų (LVAT 2009 m. vasario 11 d. nutartis adm. byloje Nr. A⁵⁵⁶-231/2009).

Išvadoje nurodyta, kad pareiškėjas į tarnybą Kauno NTI-PN statutinėse pareigose priimtas 1997 m. gruodžio 15 d., tarnybos metu skatintas 11 kartų, buvo baustas 2 kartus, galiojančių tarnybinių nuobaudų neturi, jo atsakomybę lengvinančių aplinkybių nenustatyta. Atsižvelgus į tai, kad laisvės atėmimo įstaigose, kuriose laikomi nepilnamečiai ir jauno amžiaus nuteistieji, turi dirbti tik nepriekaištingos reputacijos ir aukštos moralės pareigūnai, komisija siūlė pripažinti, kad Kauno PTI-PN VTS viršininkas G. L. padarė tarnybinį nusižengimą, nes savo poelgiu tarnybos metu pažemino pareigūno vardą ir skirti jam atleidimą iš tarnybos.

Įvertinus byloje nustatytų faktinių aplinkybių visumą, G. L. padarytą pažeidimą jo sunkumo, pavojingumo visuomenei aspektais, su visuomenėje galiojančiomis moralės nuostatomis bei visuomenės teisėtai lūkesčiais, kurių ji tikisi iš pareigūnų, atsižvelgus į pažeidimo pobūdį, tarnybinio nusižengimo padarymo aplinkybes ir padarinius, į tai, kad reali žala nepadaryta, kad Kauno NTI-PN autoriteto pažeminimas nėra akivaizdus, į pareiškėjo G. L. tarnybinę veiklą iki nusižengimo padarymo (galiojančių nuobaudų neturi, tarnyboje skatintas 11 kartų) darytina išvada, kad pareiškėjas padarė tarnybinį nusižengimą, tačiau pripažintina, kad atsakovas neįrodė, jog pareiškėjas savo veiksmais pažemino pareigūno vardą, visuomenės požiūriu neigiamai paveikė pasitikėjimą Kauno NTI-PN, kaip instituciją ar ją sukompromitavo.

Atsižvelgus į tai, kad dalis tarnybinių nusižengimų epizodų yra pašalinti bei į tai, kad tarnybinio nusižengimo, kurį teismas G. L. pripažino padarius, metu jis ėjo Kauno NTI-PN VTS vyriausiojo specialisto pareigas, naikintina Įsakymo 1 punkto dalis, kuria pripažinta, kad G. L. netinkamai vykdė Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 262 punkto nuostatas, netinkamai vykdė Suimtųjų ir nuteistųjų kūno sužalojimų prevencijos ir tyrimo laisvės atėmimo vietose tvarkos aprašo 6 punkto reikalavimus, nevykdė Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus viršininko pareigybės aprašo 7.1, 7.3 ir 7.5 punktuose nustatytų tarnybinių funkcijų.

LVAT išplėstinė teisėjų kolegija 2012 m. liepos 23 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-2748/2012 konstatavo, jog tais atvejais, kai yra pripažįstama, kad valstybės tarnautojas (pareigūnas) yra padaręs tarnybinį nusižengimą, tačiau jam paskirta tarnybinė nuobauda yra neadekvati padarytam pažeidimui (per griežta) arba, nėra tenkinamos įsakymuose ir (ar) kituose norminiuose aktuose nustatytos konkrečios tarnybinės nuobaudos rūšies skyrimo privalomosios

sąlygos, teismas privalo spręsti klausimą dėl paskirtos nuobaudos pakeitimo švelnesne. Priešingas vertinimas, t. y., kad teismui panaikinus, o ne pakeitus paskirtą tarnybinę nuobaudą vien dėl to, jog ji nėra adekvati padarytam pažeidimui ar nėra kitų privalomų sąlygų atitinkamai nuobaudai skirti, kai tarnybinis nusižengimas buvo padarytas ir egzistuoja kitos sąlygos švelnesnei tarnybinei nuobaudai skirti, leistų tarnybinį nusižengimą padariusiems valstybės tarnautojams (pareigūnams) nepagrįstai išvengti teisinės atsakomybės už savo pareigų neatlikimą ar netinkamą jų atlikimą, t. y. valstybės tarnautojui (pareigūnui) neatsirastų jokių neigiamų pasekmių.

Atsižvelgdamas į nurodytą teisminę praktiką ir tai, kad pripažinus, jog G. L., nors ir padarė tarnybinį nusižengimą, tačiau pareigūno vardo nepažemino, išnyko ir pagrindas jo atleidimui iš tarnybos pagal Statuto 31 straipsnio 1 dalies 1 punktą, todėl 2013 m. lapkričio 12 d. Kalėjų departamento direktoriaus įsakymo 2 punktas keistinas, o 3 punktas naikintinas. Teismas, įvertinęs nustatytas faktines tarnybinio nusižengimo padarymo aplinkybes ir visas aplinkybes reikšmingas jos skyrimui, prieš tai išdėstytas vertinant, ar padarius tarnybinį nusižengimą buvo pažemintas pareigūno vardas, daro išvadą, jog G. L. paskirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš Kauno NTI-PN VTS viršininko pareigų, keistina į papeikimą (Statuto 24 str. 2 d. 1 p.), grąžinant pareiškėją į Kauno NTI-PN VTS viršininko pareigas.

Dėl vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką priteisimo

Nagrinėjamu atveju nei Statutas, nei Valstybės tarnybos įstatymas nenustato konkrečių teisinių pasekmių, kai valstybės tarnautojo atleidimas iš pareigų pripažįstamas neteisėtu. LVAT išplėstinė teisėjų kolegija 2012 m. liepos 23 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-2748/2012 yra išaiškinusi, kad tokiu atveju taikytinas Lietuvos Respublikos darbo kodekso (*toliau – ir DK*) 297 straipsnis, kurio 3 dalyje numatyta, kad jeigu darbuotojas buvo atleistas iš darbo be teisėto pagrindo ar pažeidžiant įstatymų nustatytą tvarką, teismas grąžina jį į pirmesnę darbą ir priteisia vidutinį darbo užmokestį už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos. Šio ginčo nagrinėjimo metu tokio pobūdžio sumų priteisimą beveik analogiškai reglamentuoja DK 300 straipsnio 3 dalis, kurioje nustatyta, kad jeigu darbuotojas buvo atleistas iš darbo be teisėto pagrindo ar pažeidžiant įstatymų nustatytą tvarką, teismas grąžina jį į pirmesnę darbą ir priteisia jam vidutinį darbo užmokestį už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos arba darbo užmokesčio skirtumą už šį laikotarpį, jeigu darbuotojas buvo įsidarbinęs kitoje darbovietėje. Ši nuostata įtvirtina darbuotojo (nagrinėjamu atveju – valstybės tarnautojo) pažeistų teisių gynimo būdą, skirtą kompensuoti darbuotojui kylančius neigiamus padarinius dėl jo neteisėto atleidimo iš darbo. Ši kompensacija atlieka socialinę funkciją, saugo darbuotojus (įskaitant ir valstybės tarnautojus) nuo pajamų netekimo ir veikia prevenciškai darbdavius (nagrinėjamu atveju – viešojo administravimo institucijų vadovus), kad jie neteisėtai neatleidinėtų darbuotojų. Galiojant teisės principui *ignorantia legis neminem excusat* (lot. įstatymo nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės), preziumuojama, kad darbdavys yra susipažinęs su valstybės tarnybą ir darbo teisinius santykius reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais, jam turi būti žinomi jo priimamų sprendimų teisiniai padariniai, jis turi įvertinti priimamų sprendimų riziką. Dėl to už darbdavio veiksmų padarinius pagal įstatymą yra atsakingas pats darbdavys. Tai reiškia, kad už neteisėtus veiksmus prieš valstybės tarnautoją (pvz., valstybės tarnautojo neteisėto atleidimo iš tarnybos atvejais) viešojo administravimo institucijai taikytini įstatyme nustatyti neigiamo pobūdžio turtiniai padariniai, t. y. DK įtvirtintas reikalavimas darbdaviui išmokėti darbuotojui (nagrinėjamu atveju – valstybės tarnautojui) jo vidutinį darbo užmokestį už visą dėl neteisėto atleidimo iš darbo susidariusį priverstinės pravaikštos laikotarpį. Šioje nutartyje išplėstinė teisėjų kolegija, be kita ko, pažymėjo, kad Lietuvos teismų praktikoje pripažįstama teismo teisė sumažinti DK 297 straipsnio 3 dalyje numatytas sumas, tačiau pabrėžė ir tai, jog šių sumų mažinimas gali būti laikomas pagrįstu tik esant išskirtinėms aplinkybėms, iš kurių būtų aišku, kad priteistos kompensacijos (vidutinis darbo užmokestis už priverstinės pravaikštos laikotarpį) dydis aiškiai prieštarauja teisingumo principui, yra iš esmės neproporcingas arba sukelia sunkių neigiamų padarinių darbdaviui (pvz., žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. sausio 17 d.

nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-5/2012; 2011 m. gruodžio 30 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-562/2011; 2011 m. kovo 14 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-103/2011).

Atsakovas nei teismui pateiktame atsiliepime, nei teismo posėdžiuose dėl vidutinio darbo užmokesčio už visą priverstinės pravaikštos laiką priteisimo jokios pozicijos neišsakė, nenurodė jokių išskirtinių aplinkybių, į kurias turėtų būti atsižvelgta ir sprendžiamas klausimas tik dėl vidutinio darbo užmokesčio skirtumo, o ne viso vidutinio darbo užmokesčio priteisimo už priverstinės pravaikštos laiką. Į bylą nepateikti jokie įrodymai, kad pareiškėjui išmokėjus visą darbo užmokestį, o ne jo skirtumą, tai prieštarautų viešajam interesui, būtų neproporcingas atsakovo veiksams, neteisėtai atleidus jį iš valstybės tarnybos, arba jam sukeltų kokių nors kitų neigiamų padarinių. Pareiškėjas nuo 2014 m. vasario 11 d. iki šiol dirba UAB „KLP transport“, gaudamas, neatskaičius mokesčių, beveik minimalų darbo užmokestį, po atleidimo iš tarnybos turėjo išlaikyti šeimą, kurioje auga trys nepilnamečiai vaikai, sutuoktinė niekur nedirbo ir nuo 2013 m. rugpjūčio 14 d. buvo registruota darbo biržoje, todėl šios aplinkybės sąlygojo pareiškėjo įsidarbinimą nelaukiant ginčo dėl atleidimo iš tarnybos išsprendimo (IV t., b. l. 117–122, ikiteisminio tyrimo medžiagos Nr. 01-2-00112-12 II t., b. l. 203–204). Minėtų išmokų dydžio mažinimas ir skirtumo priteisimas galėtų reikšti sankcijos taikymą už tai, kad neteisėtai atleistas iš darbo ir pajamų negaunantis asmuo įsidarbino ginčo nagrinėjimo laikotarpiu, todėl vien šiuo pagrindu priteistinos sumos už priverstinės pravaikštos laiką nėra mažintinos. Įvertinęs nurodytas aplinkybes teismas sprendžia, kad pareiškėjui priteistinas vidutinis darbo užmokestis už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos. Pagal trečiojo suinteresuoto asmens pateiktus duomenis pareiškėjo vieno mėnesio vidutinis darbo užmokestis neatskaičius mokesčių sudaro 4 409,31 Lt, vienos darbo dienos – 220,47 Lt, o atleidžiant iš tarnybos jam buvo išmokėta 118,83 Lt kompensacija už nepanaudotas atostogas (IV t., b. l. 115–116, 127). Pareiškėjui nuo atleidimo iš tarnybos dienos, t. y. nuo 2013 m. lapkričio 13 d. iki teismo sprendimo priėmimo dienos – 2014 m. lapkričio 4 d. imtinai turėtų būti priteista 51 809,46 Lt (už 13 darbo dienų 2013 m. lapkričio mėnesį, už 2013 m. gruodžio – 2014 m. spalio mėnesius imtinai ir už 2014 m. lapkričio 2 darbo dienas, viso už 11 mėnesių ir 15 darbo dienų). Pareiškėją atleidžiant iš tarnybos jam buvo išmokėta 118,83 Lt kompensacija už nepanaudotas atostogas, todėl jį grąžinant į tarnybą išmokėta kompensacija už nepanaudotas atostogas išskaičiuojama iš priteistinos vidutinio darbo užmokesčio sumos už priverstinės pravaikštos laiką ir pareiškėjui priteistina 51 690,63 Lt (51 809,46 – 118,83), taip pat nuo 2014 m. lapkričio 5 d. iki teismo sprendimo dalyje dėl grąžinimo į tarnybą visiško įvykdymo pareiškėjui priteistina po 220,47 Lt už kiekvieną darbo dieną.

Dėl neturtinės žalos atlyginimo

Pripažinus, kad pareiškėjui tarnybinė nuobauda – atleidimas iš tarnybos paskirta nepagrįstai, svarstyti jo reikalavimas dėl neturtinės žalos, patirtos neteisėtai jam pritaikius tarnybinę atsakomybę, atlyginimo. Pareiškėjas prašo priteisti iš atsakovo 20 000 Lt neturtinei žalai atlyginti, nurodydamas, kad atleidimas neabejotinai sukėlė jam didelį stresą, emocinius išgyvenimus, reputacijos pablogėjimą, bendravimo sunkumus, neteko galimybės įsidarbinti pagal turimą kvalifikaciją į bet kokias pareigas valstybės tarnyboje, buvo sugriauti jo karjeros lūkesčiai, atleidus iš tarnybos šeima patyrė didelį nepriteklių, dėl ko pablogėjo jo reputacija, bendravimas su artimaisiais ir pažįstamais.

Valstybės tarnybos įstatymas nenumato neturtinės žalos atlyginimo, tačiau, kaip aiškinama administracinių teismų praktikoje (LVAT 2011 m. vasario 6 d. nutartis adm. byloje Nr. A⁷⁵⁶-67/2012 ir kt.), remiantis VTĮ 5 straipsnio nuostata, kad darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai bei kiti teisės aktai valstybės tarnautojams taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja šis įstatymas, tokios žalos atlyginimui šiuo atveju taikomas DK 250 straipsnis. Jame nustatyta, kad darbo sutarties šalys privalo atlyginti viena kitai padarytą neturtinę žalą. Jos dydį kiekvienu atveju nustato teismas, vadovaudamasis Civiliniu kodeksu (6.250 str. 1 d.). Pareiškėjas jam padarytą neturtinę žalą sieja su atsakovo neteisėtais veiksmais, dėl kurių jis buvo atleistas iš tarnybos, ir jam padarytą žalą vertina 20 000 Lt suma. Vertinant

pareiškėjo atleidimo iš valstybės tarnybos aplinkybes bei jo ribotą galimybę pagrįsti šį savo reikalavimą (dėl neturtinės žalos atlyginimo) konkrečiais įrodymais, galima teigti, kad pareiškėjas dėl neteisėtų Kalėjų departamento veiksmų patyrė neigiamus dvasinius išgyvenimus, pažeminimą, taip pat galimybės tęsti darbą valstybės tarnyboje ribojimą. Nors pareiškėjas pateikė 2013 m. sausio 2 d. išrašą iš medicininių dokumentų apie tai, jog jis kreipėsi į medikus dėl kardiologo konsultacijos suteikimo, tačiau šis įrodymas nepatvirtina, kad jam sveikata buvo sutrikusi būtent dėl neteisėtų atsakovo veiksmų, kadangi pareiškėjo skunde nurodyto pobūdžio negalavimų priežastys gali būti kitos. Nagrinėjamu atveju, įvertinus bylai reikšmingas aplinkybes, tai, kad tarp šalių kilęs tarnybinis ginčas išspręstas pareiškėjo naudai, iš esmės apginant jo pažeistas teises, grąžinant į valstybės tarnautojo pareigas, taip pat ir į CK6.250 straipsnio nurodytą teismo diskreciją nustatyti priteistinos neturtinės žalos dydį, darytina išvada, kad pareiškėjo grąžinimas į valstybės tarnautojo pareigas nagrinėjamu atveju pripažintina iš dalies pakankama satisfakcija sprendžiant neturtinės žalos atlyginimo klausimą. Nustatant pareiškėjui G. L. padarytos neturtinės žalos atlyginimo dydį pinigais, teismas atsižvelgia į teismų praktikoje suformuluotus neturtinės žalos dydžio nustatymo kriterijus – pažeidimo įtaką tolesniam pareiškėjo gyvenimui, ar pareiškėjo teisės yra pažeistos negrįžtamai ir neturtinės žalos nepriteisimo atveju pareiškėjo pažeistos teisės iš esmės liktų neapgintos ir t. t. (LVAT adm. byla Nr. A⁵²⁰-2401/2013 ir kt.). Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes, pareiškėjui G. L. iš atsakovo Kalėjų departamento priteisiama jo veiksmis padaryta neturtinė žala, kuri vertinama 500 Lt suma.

Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei įstatymo 2 straipsnio 8 dalis (2005 m. spalio 18 d. įstatymo Nr. X-370 redakcija) nustato, iš šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje numatytų asignavimų neatlyginama žala, valdžios institucijų neteisėtais veiksmis padaryta šių valdžios institucijų darbuotojams, valstybės tarnautojams, taip pat valstybės politikams, teisėjams ir valstybės pareigūnams tais atvejais, jei buvo taikomi darbo santykius, valstybės tarnybą ar specialūs jų statusą reglamentuojantys teisės aktai. Ši žala atlyginama iš žalą padariusiai institucijai skiriamų valstybės biudžeto asignavimų. Tokios pozicijos laikomasi ir teismų praktikoje (LVAT administracinės bylos Nr. A³-979/2007, Nr. A⁷⁵⁶-1625/2010 ir kt.).

Pareiškėjas prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas, tačiau kadangi nepateikti jokie šias išlaidas pagrindžiantys įrodymai, šis klausimas priimant teismo sprendimą paliktinas nenagrinėtu.

III.

Atsakovas Kalėjų departamentas apeliaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2014 m. lapkričio 4 d. sprendimą ir jo skundą tenkinti.

Apeliacinis skundas grindžiamas LVAT administracinėse bylose Nr. A⁵²⁰-2635/2012, Nr. A⁵²⁰-971/2013, Nr. A⁶⁶²-453/2010, Nr. A⁵⁵²-2746/2012, Nr. A⁶⁶²-3092/2012 suformuota teismų praktika bei Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. rugpjūčio 19 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d., 2009 m. gruodžio 11 d. ir kituose nutarimuose išdėstytais nuostatomis, susijusiomis su valstybės tarnybos samprata, jai bei statutiniams valstybės tarnautojams keliamais reikalavimais, pareigūno vardo pažeminimu.

1. Teismas padarė nelogišką išvadą, kad pareiškėjas pareigūno vardo nepažemino, nors, pasisakydamas dėl pirmojo tarnybinio nusižengimo epizodo, pareiškėjo veiksmus ir darbo metodus vertino kaip neatitinkančius pareiškėjo, kaip statutinio valstybės pareigūno, statuso, kompromituojančius baudmių vykdymo sistemą, kurioje nustatyti aukštesni tarnybos, drausmės, moralės ir garbės standartai, nei kitiems valstybės tarnautojams. Pareiškėjo elgesys su nuteistuoju P. J. ir jo motina, priskirtų tarnybinių funkcijų, uždavinių nevykdymas netiriant nustatyta tvarka galimo pareigūnų smurtavimo prieš nuteistuosius, akivaizdžiai griauna visuomenės, tame tarpe ir nepilnamečių nuteistųjų bei jų artimųjų, pasitikėjimą statutine valstybės tarnyba. Tai pagrindas pareiškėjo veiksmus ir neveikimą kvalifikuoti kaip pareigūno vardo pažeminimą tarnybos metu, tam buvo surinkti visi įrodymai ir nustatytos aplinkybės.

2. Atsakovas nesutinka su pirmosios instancijos teismo sprendimu pakeisti tarnybinę nuobaudą atleidimą iš pareigų į švelnesnę – papeikimą, nes tokia nuobauda neproporcingai švelni pareiškėjo padarytam nusižengimui. Tokios teismo išvados padarytos netinkamai aiškinant ir vertinant byloje surinktus įrodymus ir faktines aplinkybes.

3. Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai pašalino tarnybinį nusižengimą dėl pareiškėjo neišaiškintų aplinkybių, susijusių su 2012 m. sausio 31 d. nuteistųjų žaidimu kortomis (nuobaudos paskyrimu tik vienam nuteistajam). Faktiškai žaidime dalyvavo ir kortas turėjo penki nuteistieji, o nuobauda paskirta tik vienam nuteistajam, tuo pažeistas BVK 6 straipsnyje nustatytas nuteistųjų lygybės taikant bausmių vykdymo įstatymus principas. Pareiškėjas prieš skirdamas nuobaudą privalėjo tinkamai išsiaiškinti įvykio aplinkybes.

4. Teismas nepagrįstai iš tarnybinio nusižengimo sudėties, kaip neįrodytą jokiais objektyviais duomenimis, pašalino antrąjį tarnybinio nusižengimo epizodą. Pareiškėjas grasino D. B. perkelti į kitus pataisos namus ar į kitą būrį, kur bausmę atlieka D. B. tėvų žudikai. Atsižvelgiant į perkėlimo iš nepilnamečių pataisos namų į suaugusiųjų pataisos namus reglamentavimą (BVK 81, 82 str.), Kauno NTI-PN VTS pareigūnų grasinimai inicijuoti nuteistojo D. B. perkėlimą buvo realūs ir įgyvendinami, nes 2012 m. lapkričio 16 d. šiam nuteistajam sukako 19 metų. Tai rodo, kad G. L. akivaizdžiai piktnaudžiavo savo galia – ne tik pareiškėjas, bet ir VTS pareigūnai bei nuteistieji žinojo, jog VTS pareigūnai gali inicijuoti tokį perkėlimą, todėl tai yra neabejotinai psichologinio smurto prieš jauno amžiaus nuteistąjį veiksmas. 2012 m. lapkričio 25 d. nuteistasis D. B. dėl to pradėjo save žaloti. Tokie pareiškėjo veiksmai nesuderinami su humaniško bausmių vykdymo principu. Teismas tinkamai neįvertino aplinkybės, kurią teismo posėdžio metu pripažino ir D. B. – kad jo santykiai su pareiškėju buvo konfliktiški. Tai patvirtina ir ikiteisminio tyrimo metu nustatyta aplinkybė, kad 2012 m. spalio 30 d. G. L. su J. S. Kauno NTI-PN ėjo pro krepšinio aikštelę, kurioje kamuolį mėtė D. B., pamatę šį nuteistąjį, pareigūnai laikinai uždarė jį vieną į karantino patalpas. Šie veiksmai laikytini psichologiniu smurtu.

5. Atsakovas nesutinka su teismo išvada, padaryta įvertinus trečiąjį tarnybinio nusižengimo epizodą, t. y. tuo, kad iš tarnybinio nusižengimo sudėties pašalintas G. L. nusižengimas, kai jis nenukreipė nuteistojo M. R. į Sveikatos priežiūros tarnybą ir pats konstatavo, jog šis nuteistasis nepatyrė jokių sužalojimų (2012 m. gegužės 3 d. G. L. atliko tarnybinį tyrimą dėl nuteistojo V. R. elgesio, kai nuteistasis V. R. apsistumdė su nuteistuoju M. R.; šiame tyrime nurodyta, jog M. R. sužalojimų nepatyrė).

6. Teismas nepagrįstai iš tarnybinio nusižengimo sudėties pašalino ketvirtą G. L. tarnybinio nusižengimo epizodą, susijusį su draudimu nuteistiesiems savarankiškai kreiptis į sveikatos priežiūros tarnybą. Byloje pakanka įrodymų šiam pažeidimui konstatuoti. VTS pareigūnai (taip pat ir G. L.) yra labiausiai atsakingi laisvės atėmimo vietų įstaigoje už bet kokio smurto tarp nuteistųjų prevenciją, užkardymą, išaiškinimą. Tokie pareiškėjo veiksmai akivaizdžiai žemina pareigūno vardą, pažeidžia nuteistųjų, o ypač nepilnamečių, teisę į saugią aplinką bei sveikatos apsaugą, menkina pasitikėjimą įstaiga, o taip pat ir valstybe. Atkreiptinas dėmesys, kad pirmosios instancijos teismas nevertino aplinkybės, kad G. L. yra VTS pareigūnas ir kad jis dirbo nepilnamečių pataisos namuose su nepilnamečiais.

7. Nepagrįsta teismo išvada dėl penktojo tarnybinio nusižengimo epizodo (kaltinimas yra visiškai nekonkretus, nepagrįstas įrodymais, todėl šalintinas iš tarnybinio nusižengimo sudėties). Pareiškėjo buvo paprašyta pasiaiškinti dėl Sveikatos priežiūros skyriaus traumų registracijos žurnale neužfiksuotos 2012 m. rugsėjo mėnesį nuteistojo B. G. konflikto su kitu nuteistuoju metu patirtos traumos – dvi savaites neužgijusio gumbo ant kaktos. Kauno apygardos prokuratūros 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą Nr. KT-13391 konstatuota, kad pakankamai akivaizdžios aplinkybės, jog Kauno NTI-PN grubiai pažeidžiamos Suimtųjų ir nuteistųjų kūno sužalojimų prevencijos ir tyrimo laisvės atėmimo vietose tvarkos aprašo nuostatos, kai Kauno NTI-PN darbuotojai, pastebėję sužalotą nuteistąjį, nesiima jokių aktyvių veiksmų smurtautojo nustatymui, tokiu būdu tik dar labiau toleruodami devintinių kriminalinės subkultūros

santykių tarp nuteistųjų paplitimą ir sudarydami įspūdį apie visišką administracijos neveiklumą. Taigi, nuteistojo B. G. sužalojimas net ir po to, kai šią traumą 2012 m. spalio 18 d. pastebėjo Kalėjimų departamento pareigūnai, kurie informavo Kauno NTI-PN darbuotojus, nebuvo užfiksuotas, o sveikatos sužalojimas nebuvo tirtas. Nors pareiškėjas teigia, kad telefonu prašė, kad Sveikatos priežiūros tarnybos darbuotojai apžiūrėtų B. G., tačiau pastarasis taip ir neapžiūrėtas. Vadinas, pareiškėjas savo veiksmais/neveikimu taip ir neužtikrino, kad būtų vykdoma VTS nuostatų 7.13 punktu nustatyta funkcija – registruoti nuteistųjų ir suimtųjų traumas, sužalojimus ir kt. Pareiškėjas savo funkcijas vykdė aplaidžiai. Jis buvo tiesiogiai atsakingas už įstaigos kriminogeninės būklės stabilumą, bet kokių neigiamų pokyčių užkardymą.

8. Tiriant šeštąjį tarnybinio nusižengimo epizodą, teismas nepagrįstai konstatavo, jog nesurinkta jokių įrodymų, patvirtinančių pareiškėjo naudotą psichologinį smurtą prieš nuteistąjį E. D.. Teismas šiuo atveju nepagrįstai tarnybines atsakomybę tapatina su baudžiamąja. Kalėjimų departamento komisija, išanalizavusi surinktą medžiagą, tinkamai konstatavo, kad Kauno NTI-PN VTS viršininko pareigas ėjęs G. L., nesugebėdamas tinkamai vadovauti skyriui ir vykdyti tarnybinių funkcijų, susijusių su režimo pažeidimų ištyrimu, vartojo prieš nuteistąjį E. D. (įvykio metu jam buvo 17 metų) psichologinį smurtą, nes tris paras leido J. S. laikyti jį uždarytą Sveikatos priežiūros tarnybos patalpose.

9. Remdamasis Valstybės tarnybos įstatymo 4 straipsniu (redakcijos, galiojusios prieš ir po 2012 m. lapkričio 1 d.), taip pat šio įstatymo 30 straipsniu, Tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams taisyklių 3, 5 ir 11 punktais, atsakovas teigia, kad pareiškėjo tarnybinis nusižengimas ištirtas ir išvada surašyta nepažeidžiant teisės aktais nustatytų terminų.

10. Pareiškėjui priteista vidutinio darbo užmokesčio suma už priverstinės pravaikštos laiką yra nepagrįstai didelė ir turėtų būti sumažinta. Sprendžiant dėl kompensacijos dydžio, turi būti įvertinta, kad pareiškėjas nuo 2013 m. lapkričio 13 d. Kauno NTI-PN nedirba ir nepatiria su darbo santykiais susijusių kelionės išlaidų. Be to, nuo 2014 m. vasario 11 d. pareiškėjas dirba UAB „KPL transport“ ir gauna darbo užmokesį. Taigi, turėtų būti priteisiama tik darbo užmokesčio, mokamo VTS viršininko pareigose ir kitoje darbovietėje, skirtumo suma, atsižvelgiant į pareiškėjo faktiškai po atleidimo gautas pajamas.

11. Teismo sprendimo dalis dėl 500 Lt neturtinės žalos priteisimo pagrįsta tik hipotetinio pobūdžio teiginiais, nepateikta jokių įrodymų analizė (tokių įrodymų teismui išvis nepateikta).

Trečiasis suinteresuotas asmuo Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorius-pataiso namai prisidėjo prie Kalėjimų departamento pateikto apeliacinio skundo.

Pareiškėjas G. L. apeliaciniu skundu prašo pakeisti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2014 m. lapkričio 4 d. sprendimą ir tenkinti visus jo skunde išdėstytus reikalavimus. Pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, kurioje jo skundas tenkintas, pareiškėjas neginčija. Apeliacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

1. Apeliantas nesutinka su teismo išvada, kad Statuto 26 straipsnio 6 dalyje numatytas 6 mėnesių terminas nuobaudai skirti nagrinėjamo ginčo atveju netaikytinas dėl to, kad tarnybinis nusižengimas nustatytas Kalėjimų departamento pareigūnų atlikus Kauno NTI-PN VTS veiklos patikrinimą, kai Kalėjimų departamentas įvertintas kaip kompetentinga institucija. Pareiškėjo teigimu, kompetentinga institucija Statuto 26 straipsnio 6 dalies prasme turėtų būti pripažįstama išorinės kontrolės prerogatyvą turinti institucija (pvz., teismas, prokuratūra, valstybės kontrolės įstaiga, policija ir kt). Nagrinėjamu atveju teismas teisingai nustatė, jog galimus tarnybinių nusižengimų atvejus nustatė Kalėjimų departamento pareigūnai atlikdami Kauno NTI-PN VTS veiklos patikrinimą bei surašdami apie tai 2012 m. lapkričio 16 d. pažymą Nr. LV-1403, o ne Generalinė prokuratūra pradėdama ikiteisminį tyrimą, ar Kauno apygardos prokuratūra, atlikusi ikiteisminio tyrimo veiksmus tikrinant Kalėjimų departamento Pažymoje išdėstytas aplinkybes. Todėl tai, kad tarnybinis tyrimas sustabdytas dėl medžiagos perdavimo prokuratūrai, nesudarė

pagrindo netaikyti Statuto 26 straipsnio 6 dalyje nustatyto 6 mėnesių termino. Šis procedūrinis pažeidimas lėmė tai, kad už tariamus tarnybinio nusižengimo epizodus dėl reikalavimo iš P. J. atiduoti draudžiamą turėti daiktą siekiant ištirti ar nepadaryta neteisėta veika bei tyrimo dėl M. R. apstumdymo, – tarnybinės nuobaudos negalima skirti, nes 6 mėnesių laikotarpis suėjo dar iki tarnybinio tyrimo pradžios.

2. Teismas ne iki galo išnagrinėjo esamą teisinį reglamentavimą ir padarė nepagrįstą išvadą, kad tarnybinio nusižengimo tyrimas nebuvo atliktas pagal negaliojančias Valstybės tarnybos įstatymo 30 straipsnio nuostatas. Teismas nevertino atskirų (paties teismo nustatytų) procesinių pažeidimų bei to, kad nebuvo vadovaujamosi Statuto bei Taisyklių nuostatomis, t. y. išvadoje nevertinta (neprašoma) ar yra suėjęs senaties terminas tarnybinei nuobaudai skirti, nenustatinėjama konkreči nusižengimų data, nevertinama kokia veikos forma galimai padarytas nusižengimas, paaiškinimui pateikti skirtos 5 dienos ir pan. Todėl akivaizdu, jog kaip tarnybinis tyrimas buvo pradėtas pagal VTĮ galiojančias nuostatas, taip ir buvo tęsiamas (po 2013 m. liepos 15 d.) bei užbaigtas vadovaujantis VTĮ tarnybinių tyrimų proceso nebegaliojančiomis nuostatomis (tyrimas pradėtas vadovaujantis VTĮ 4 str. 2 d. tuo metu galiojusia nuostata, jog statutiniams valstybės tarnautojams šio Įstatymo 30 straipsnis, numatantis tarnybinių nuobaudų skyrimą, taikomas be išlygų). Tai įtakojo, jog atliekant paskutinį tarnybinio tyrimo veiksmą – tyrimo rezultatų įforminimą surašant Išvadą buvo pažeistos tuo metu (nuo 2013 m. liepos 15 d.) galiojusios Statuto ir Taisyklių procesinės tarnybinių tyrimo atlikimo nuostatos.

3. Teismas neatsižvelgė į pareiškėjo skunde paminėtą Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. lapkričio 22 d. įsakymą Nr. P-277, kuriuo pareiškėjas nuo 2012 m. lapkričio 26 d. laikinai buvo perkeltas į Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos VTS vyriausiojo specialisto pareigas. LVAT 2013 m. gruodžio 2 d. nutartyje (byla Nr. A⁶⁶²-1895/13) aiškiai pasisakė, jog <...Atsakovo (Kalėjimų departamento) įsakymo 1.1 punkto negalima laikyti teisėtu ir pagrįstu, todėl jis turėtų būti panaikintas...> (nutarties 10 lapas, 3 pastraipa).

4. Teismas nenagrinėjo ir nevertino situacijos, kai vienas ir tas pats asmuo – G. Z. buvo Pažymos apie pareiškėjo galimus tarnybinius nusižengimus autoriumi (tyrimo iniciatoriumi) ir tarnybinio nusižengimo tyrimo komisijos pirmininku, kuris išvadoje įrodinėjo jo paties iškeltas hipotezes dėl pareiškėjo kaltumo. Be to, pareiškėjas buvo pavaldus G. Z., kuris buvo šališkas pareiškėjo atžvilgiu. Teismas nevertino tikrųjų priežasčių, dėl kurių buvo pradėtas pareiškėjo tarnybinės veiklos patikrinimas ir tuo pagrindu pasiektas tikslas – tarnybinės nuobaudos atleidimo iš tarnybos skyrimas. Nenagrinėjo kokių interesų ir įtaką šioje situacijoje turėjo G. Z.. Šis tarnybinio tyrimo procedūrinis pažeidimas yra dar viena priežastis, daranti tyrimo išvadas neteisėtomis.

5. Nuobaudos skyrimo 6 mėnesių terminas buvo jau pasibaigęs dar prieš pradėdant tyrimą dėl epizodo su P. J., todėl pareiškėjas teismo posėdžio metu buvo įsitikinęs, jog P. J. ir jo mamos neatvykimas į teismo apklausą yra nereikšmingas bylai. Todėl į teismo posėdžius nei P. J., nei V. J. neatvyko, pareiškėjas neturėjo galimybės teismo akivaizdoje išklausti P. J., kaip jis buvo prašomas pateikti jo minimą microSD kortelę. Be to, teismas vertino P. J. ir jo motinos parodymus kaip nuoseklius ir patikimus, tačiau neįžvelgė jokio suinteresuotumo palaikyti artimųjų giminaičių duodamus tendencingus parodymus. Taip pat teismas neapklausė liudytoju J. S., dalyvavusio pokalbyje pasimatymo metu ir galinčio patvirtinti tikrąsias situacijos aplinkybes, neapklausė įstaigos direktoriaus M. T., direktoriaus pavaduotojo A. A., kurie pasitarimų metu buvo informuoti apie esamą situaciją P. J. atžvilgiu ir su kuriais buvo priimami kolegialūs sprendimai kaip elgtis šiose situacijose, kokių priemonių imtis. Teismas P. J. atveju, skirtingai nei D. B. atveju, parodymus pripažino nuosekliais, patikimais ir objektyviais. Nors nėra teisinga vieno nuteistojo santykius pripažįstant konfliktiškais ir vertinti jo parodymus nepatikimais, o kito – patikimais.

6. Teismas neatsižvelgė į 2012 m. sausio 18 d. J. S. surašytą pažymą, kurioje raštu informuotas įstaigos direktorius apie P. J. šantažą esą turima vaizdo medžiaga, kurią jis prieš savo lygtinio paleidimo teismo posėdį norėtų paviėšinti žiniasklaidai; neatsižvelgė į 2012 m. vasario 7 d. pasitarimo protokolą, kuriame aiškiai išdėstyta, jog gavęs nuobaudą P. J., kuris turi didelę įtaką

tarp nuteistųjų, vos nesuorganizavo masinių nepaklusnumo veiksmų. Teismo posėdžių metu nebuvo prašoma paaiškinti, pateikti rašytinių įrodymų apie informacijos rinkimą (ieškojimą), jos realizavimą, nors iš tikrųjų P. J. savanoriškai nepateikus jo esą turimos informacijos įrodymų, buvo atliekamos patalpų kratos siekiant išsiaiškinti šios informacijos tikrumą ir turėti bent minimalių faktinių duomenų apie minimą pareigūnų smurtą (2011 m. gruodžio 6 d. asmeniškai pareiškėjo suorganizuota krata bendromis pajėgomis su Kauno policijos Patrulių kuopos pareigūnais pasitelkiant jų tarnybinius dresuotus šunis (2011 m. gruodžio 6 d. pasitarimų protokolas). 2012 m. spalio 30 d. gavus konkrečios informacijos apie galimą microSD kortelės buvimo vietą buvo atlikta lengvosios grupės gyvenamų ir kitų patalpų krata, po kurios P. J. suorganizavo VTS pareigūnus kaltinantį išpuolį – esą J. S. sumušė nuteistąjį D. B.; ir kitos kratos, kurių rezultatai užfiksuoti kratos protokoluose ir yra saugomi Kauno NTI-PN dokumentacijoje). Šie dokumentai įrodo, jog P. J. atžvilgiu informacija nebuvo renkama tik žodiniu būdu, viskas, kiek to reikalauja reglamentavimas, buvo fiksuojama dokumentuose ir atliekama teisėtai būdais. Su šiais dokumentais buvo supažindinti aukštesni pareigūnai, turintys teisę priimti atitinkamus sprendimus. Tačiau teismas, kaip ir tarnybinių tyrimą bei ikiteisminį tyrimą atlikę asmenys, netikrino visų bylai reikšmingų aplinkybių, neišsireikalavo visų reikalingų dokumentų, todėl priimdamas šį sprendimą padarė tikrovės neatitinkančias išvadas, jog buvo vykdomas tik žodinis informacijos rinkimas, neįforminant to jokiuose rašytiniuose dokumentuose ir tai įvardino kaip tarnybinių funkcijų nevykdymą bei neveikimą.

7. Apeliantas nesutinka su teismo priteista neturtinės žalos suma. Teismas, prieš priimdamas sprendimą dėl priteisiamo neturtinės žalos dydžio, privalėjo išsiaiškinti visas pareiškėjo patirtas neigiamas dėl skundžiamo Įsakymo patirtas pasekmes ir atsižvelgti į tai, kad tarnybinis tyrimas truko metus, buvo nuolatinis spaudimas išeiti iš darbo, pareiškėjas neteko darbinės kvalifikacijos dirbdamas mažiau kompetencijos reikalaujantį darbą, jam kilo sveikatos problemų, darbo birža atsisakė mokėti bedarbio pašalpą, nes vadovaujantis skundžiamu Įsakymu pareiškėjas atleistas dėl jo paties kaltės, jam teko įsidarbinti tolimųjų reisų vairuotoju, o dėl to pareiškėjas patyrė išlaidų, sumažėjo bendravimas su šeima ir kt. Atleidus pareiškėją iš tarnybos, jam buvo panaikinta teisė susipažinti ir dirbti su įslaptinta informacija.

Pareiškėjas G. L. su atsakovo Kalėjimų departamento pateiktu apeliaciniu skundu nesutinka ir atsiliepimu prašo jį atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepimas grindžiamas pareiškėjo skunde bei apeliaciniame skunde išdėstytais argumentais, papildomai nurodoma, kad:

1. Atsakovas remiasi vien tik tendencingomis prielaidomis, teorinėmis galimybėmis, tikslui pateisinti patogiomis įvykių aplinkybių interpretacijomis, atmesdamas tikrąsias su tarnyba ir įvykių priežastimis susijusias aplinkybes.

2. Dėl nuobaudos už žaidimą kortomis skyrimo vieninteliam P. J., pareiškėjas paaiškino, kad Apsaugos ir priežiūros specialistas G. V., vykdydamas savo funkcijas, pats pastebėjo ir užfiksavo kaip nuteistasis P. J. būdamas miegamajame laikė kortas galimai žaisdamas jomis su kitais nuteistaisiais. G. V. išėmė P. J. laikomas kortas. Šis pareigūnas negalėjo tvirtinti, kad kortas turėjo ir kiti konkretūs nuteistieji, nes to pats nematė. Kas konkrečiai galėjo sutrukdyti nustatyti ir kitus asmenis buvusius miegamajame ir būtent naudojusius (laikiusius) kortas galėtų atsakyti tik pats G. V., tačiau teismo apklausiamas jis visų įvykių aplinkybių neprisiminė. G. V. apie P. J. elgesį surašė tarnybinių pranešimą. Nuteistasis P. J. savo pasiaiškiniame kategoriškai neigė žaidęs kortomis ar jas turėjęs, be to atsisakė nurodyti asmenis, kurie kartu žaidė kortomis ir jas turėjo. VTS vyr. inspektoriui J. S. buvo pavesta išsiaiškinti, ar kas iš nuteistųjų matė ir gali patvirtinti P. J. padarytą pažeidimą. J. S. apklausė nuteistuosius ir priėmė iš jų paaiškinimus, kurie patvirtino P. J. padarytą pažeidimą. Visa medžiaga buvo perduota drausmės komisijai, kuri išsikvietus į svarstymą patį P. J., nutarė siūlyti įstaigos direktoriui skirti nuteistajam drausmės nuobaudą. Todėl negalima teigti, jog dėl pareiškėjo kaltės kiti nuteistieji, galimai žaidę kortomis su P. J. nebuvo nubausti lygiai taip pat, kaip ir P. J.. Kitų nuteistųjų, padariusių analogišką pažeidimą nepavyko objektyviai nustatyti dėl paties P. J. principų bei vieno pareigūno ribotų galimybių vienu metu užfiksuoti kelis nuteistuosius, darančius pažeidimą ir tam tikslui surinkti neginčijamus įrodymus.

3. Dėl epizodo su D. B., pareiškėjas paaiškino, kad 2012 m. spalio 30 d., kai buvo rengiamasi atlikti lengvosios grupės gyvenamųjų ir kitų patalpų kratą, nuteistasis D. B. buvo vienintelis nuteistasis lengvosios grupės kiemo teritorijoje, kiti nuteistieji buvo gyvenamosiose patalpose, esančiose pastato ketvirtame aukšte. Tam, kad nuteistieji esantys gyvenamosiose patalpose galėtų netrukdomai naudotis draudžiamais turėti daiktais ar kitaip pažeidinėti nustatytą tvarką, jie paprastai išstato nuteistuosius ant priegų į patalpas ar teritorijas, kurie pagal susitarimą privalo pranešti kitiems nuteistiesiems apie tai, kad į patalpas ar teritoriją ateina pareigūnai. Būtent toks vaidmuo 2012 m. spalio 30 d. buvo nuteistojo D. B., kuris esą niekuo dėtas mėtė kamuolį į krepšį. Tam, kad D. B. negalėtų pranešti apie tai, kad į patalpas ateina pareigūnai, prižiūrėtojams buvo nurodyta nukreipti jį prie karantino, kur jis laikinai, trumpam laikui pabūtų karantino prižiūrėtojo priežiūroje ir negalėtų kontaktuoti su kitais lengvosios grupės nuteistaisiais. Nuteistasis buvo patalpintas į atvirą patalpą su langais ir grotomis vietoj durų, su neribojama galimybe pasinaudoti tualetu bei maisto nustatytu laiku patiekimu. Nuteistųjų trumpalaikio izoliavimo būtinybę pripažino bei pateisino ir pats prokuroras, atlikęs ikiteisminį tyrimą (Nutarimo nutraukti ikiteisminį tyrimą 32 lapas), tačiau atsakovas interpretuoja aplinkybes savaip, kad tik būtų pagrįstos jam palankios išvados. Pabaigus kratą, po maždaug 1,5 valandos D. B. buvo grąžintas į lengvosios grupės teritoriją. Šis D. B. trumpalaikis izoliavimas nuo kitų lengvosios grupės nuteistųjų niekaip nesusijęs su nuteistojo nubaudimu, jo žeminimu ar kankinimu, be to tai nebuvo joks pareigūnų galios demonstravimas siekiant kažkokių interpretuojamų tikslų.

4. Atsakovas nuteistųjų konfliktiškus santykius su pareigūnais (konkrečiai su pareiškėju) grindžia prielaidomis, jog pareigūnai dirba neteisėtais būdais, ir tik todėl tarp pareigūnų ir nuteistųjų kyla konfliktinės situacijos. Tačiau konfliktiškas nuteistųjų požiūris į pareigūnus natūraliai atsiranda kai pareigūnai išaiškina jų daromus pažeidimus, užkardo nuteistiesiems naudingos kriminalinės subkultūros vešėjimą, įstatymų nustatyta tvarka pateikia tokį elgesį vertinti atitinkamoms institucijoms, dėl ko vadovaujantis BVK blogėja jų teisinė padėtis. Būtent tokia nuteistųjų konfliktiškumo priežastis pareiškėjo atžvilgiu egzistavo pas nuteistuosius D. B., P. J. ir kitus, kuriems vykdydamas savo funkcijas, pareiškėjas trukdė siekti neteisėtų tikslų.

5. Dėl kaltinimų E. D. atveju pareiškėjas nurodo, kad atsakovas šioje dalyje apeliacinį skundą grindžia prielaidomis, specialiai ignoruojama tikruosius VTS darbo specifikos reikalavimus, kuriuos apibrėžia Vidaus tyrimų tarnybos darbo instrukcija, patvirtinta Kalėjimų departamento direktoriaus, ir kurios privaloma laikytis dirbant Vidaus tyrimų padaliniuose. Jeigu E. D. būtų buvęs laikomas palatoje tik dėl to, kad tokiu būdu būtų išgautas reikiamo turinio paaiškinimas, šį paaiškinimą išgavus šeštadienį, kai į įstaigą atvyko J. S., E. D. būtų sugrąžintas į lengvosios grupės teritoriją, nes esą jau būtų tokiomis priemonėmis pasiektas tikslas ir nebeliktų pagrindo jo laikyti atskirai. Tačiau iš tikrųjų tokių aplinkybių nebuvo, nes tikrasis tikslas buvo užtikrinti E. D. saugumą nuo P. J. ir jo bendrų, ir jis pats tai žinojo, nes jam buvo pažadėta, kad bus grąžintas į lengvosios grupės teritoriją pirmadienį po drausmės komisijos posėdžio, kai P. J., kaip tikėtasi, bus pašalintas iš grupės teritorijos uždarant jį į drausmės izoliatorių. Kadangi Socialinės rehabilitacijos skyriaus specialistai su savo auklėtiniais pagal pareigybių aprašymus privalo bendrauti tiek jiems esant paskirtoje grupėje, tiek būnant uždarytiems į drausmės izoliatorių ar į karantino ar Sveikatos priežiūros tarnybos stacionaro patalpas, nėra jokio pagrindo teigti, jog nuteistojo laikymas Sveikatos priežiūros tarnybos stacionaro palatoje atitinka jo nubaudimą, žeminimą ar kankinimą siekiant jį įbauginti ar kitaip paveikti, tam kad būtų išgaunamas esą norimo turinio paaiškinimas.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

IV.

Nagrinėjamoje byloje ginčas yra kilęs dėl Kalėjimų departamento direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymo Nr. P-222, kuriuo Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus-pataisos namų Vidaus tyrimų skyriaus viršininkas G. L. pripažintas padaręs tarnybinį nusižengimą, kadangi savo poelgiu

tarnybos metu pažemino pareigūno vardą (nesilaikė tam tikrų, įsakymo 1 punkte nurodytų teisės normų reikalavimų), jam skirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš tarnybos (įsakymo 2 punktas) ir jis atleistas iš tarnybos 2013 m. lapkričio 13 d. (įsakymo 3 punktas), teisėtumo ir pagrįstumo.

Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. V-384 sudaryta tarnybinio nusižengimo tyrimo komisija, atlikusi tarnybinį tyrimą, 2013 m. lapkričio 11 d. Tarnybinio tyrimo išvadoje Nr. TT-20 konstatavo bei siūlė atsakovui pripažinti, kad pareiškėjas, Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus viršininkas G. L. padarė tarnybinį nusižengimą, nes savo poelgiu tarnybos metu pažemino pareigūno vardą, nesilaikydamas Tarnybos kalėjimų departamente statuto 19 straipsnio 2 dalies ir Valstybės tarnybos įstatymo 15 straipsnio 1, 3, 4 ir 5 punktų reikalavimų; nevykdydamas Baudžiamojo proceso kodekso 2 straipsnio ir 165 straipsnio 2 dalies nuostatų; nevykdydamas Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194, 262 punkto nuostatų; pažeisdamas Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnų etikos taisyklėse, patvirtintose šio departamento direktoriaus 2004 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. 4/07-79, 3.1, 3.2, 3.4, 3.6 ir 3.8 punktuose nustatytus principus; netinkamai vykdydamas Suimtųjų ir nuteistųjų kūno sužalojimų prevencijos ir tyrimo laisvės atėmimo vietose tvarkos aprašo, patvirtinto Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. gegužės 21 d. įsakymu Nr. V-180, 6 punkto reikalavimus; nevykdydamas Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus viršininko pareigybės aprašymo, patvirtinto šio įstaigos direktoriaus 2012 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 1-62, 7.1, 7.3 ir 7.5 punktuose nustatytų tarnybinių funkcijų, Kauno NTI-PN vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymo, patvirtinto šios įstaigos direktoriaus 2008 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 1-78, 7.1 ir 7.12 punktuose nustatytų tarnybinių funkcijų bei Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus nuostatų, patvirtintų šios įstaigos direktoriaus 2008 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 1-78, 7.1 punkte nustatytų uždavinių.

Kalėjimų departamento direktorius, priimdamas ginčijamą įsakymą, vadovavosi Tarnybos kalėjimų departamente statuto 24 straipsnio 2 dalies 4 punktu, 4 ir 7 dalimis, 31 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 2 dalies 14 punktu, 36 ir 47 straipsniais; Valstybės tarnybos įstatymo 42 straipsniu; Tarnybos kalėjimų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose organizavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2010 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. 1R-116, 8.1 punktu bei atsižvelgė į 2013 m. lapkričio 11 d. Tarnybinio tyrimo išvadą Nr. TT-20 ir pripažino pareiškėją padariusį minėtoje išvadoje suformuluotą tarnybinį nusižengimą.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nuosekliai laikomasi pozicijos, kad tarnybinio nusižengimo tyrimo išvada, kuria remiamasi priimant individualų administracinį aktą dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo, yra tokio akto sudedamoji (motyvuojamoji) dalis. Motyvuota tarnybinio nusižengimo tyrimo išvada yra tas juridinę reikšmę turintis aktas, kuriuo nustatomas (jei nustatomas) valstybės tarnautojo (pareigūno) konkretus tarnybinio nusižengimo padarymo faktas, visi tarnybinio nusižengimo sudėties elementai, pateikiamas tarnybinio nusižengimo kvalifikavimas pagal atitinkamas pažeistų teisės aktų normas, apibrėžiamos tarnybinės atsakomybės ribos, taip pat kaltinimo, nuo kurio valstybės tarnautojas (pareigūnas) turi teisę gintis, apimtis (žr., pvz., 2010 m. gruodžio 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A¹⁴⁶-1368/2010; 2012 m. gruodžio 17 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-2635/2012 ir kt.). Tarnybinio tyrimo išvada yra įsakymo dėl tarnybinės nuobaudos paskyrimo dalis ta prasme, kad tik joje nurodytos tarnybinės nuobaudos paskyrimą nulėmusios faktinės ir kitos aplinkybės, kurios yra reikšmingos, teismui sprendžiant skundžiamos nuobaudos pagrįstumo klausimą. Tai reiškia, kad, sprendžiamas šis klausimas, teismas turi patikrinti tarnybinio tyrimo išvadoje nurodytus įrodymus ir juos įvertinti pagal įrodymų administracinėse bylose vertinimo taisykles, nustatytas ABTĮ 57 straipsnio 6 dalyje (žr., 2012 m. kovo 27 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-1308/2012; 2013 m. kovo 12 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴³⁸-384/2013 ir kt.).

V.

Dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo procedūrų pažeidimo

Kalėjimų departamento pareigūnų atsakomybę reglamentuoja Tarnybos Kalėjimų departamente statuto VII skirsnis. Šiame skirsnyje esančio 24 straipsnio 2 dalis įtvirtina, kad pareigūnams už tarnybinius nusižengimus gali būti skiriamos tarnybinės Statute numatytos nuobaudos. Tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarką detalizuoja Statuto 26 straipsnis ir teisingumo ministro 2010 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. 1R–116 patvirtintos Tarnybos kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir jam pavaldžiose įstaigose organizavimo taisyklės.

Pareiškėjas teigia, jog tarnybinis tyrimas buvo pradėtas pagal VTĮ nuostatas ir buvo tęsiamas (po 2013 m. liepos 15 d.) bei užbaigtas vadovaujantis VTĮ tarnybinių tyrimų proceso nuostatomis, dėl to buvo pažeisti tuo metu (nuo 2013 m. liepos 15 d.) jau galiojusių Statuto ir Kalėjimų departamento direktoriaus patvirtintų Tarnybos organizavimo taisyklių procesiniai tarnybinių tyrimo atlikimo pagrindai, tokiu būdu buvo padarytas procedūrinis tarnybinio patikrinimo pažeidimas.

Pirmosios instancijos teismas sprendime konstatavo, kad įsakymas skirti pareiškėjui tarnybinę nuobaudą buvo priimtas ne per 30 dienų nuo pavedimo pradėti tarnybinio nusižengimo tyrimą dienos, o per 35 dienas, tačiau šis pažeidimas, teismo vertinimu laikytinas tik formaliu, neturinčiu lemiamos įtakos skundžiamo įsakymo dėl tarnybinės nuobaudos teisėtumui. Teismas taip pat pripažino, kad šiuo atveju Statuto 26 straipsnio 6 dalyje nustatytas 6 mėnesių terminas, draudžiantis skirti tarnybinę nuobaudą, netaikytinas, nes pareiškėjo tarnybinio nusižengimo tyrimas dėl pradėto ikiteisminio tyrimo prokuratūroje buvo sustabdytas daugiau nei 9 mėnesius, t. y. nuo 2012 m. lapkričio 28 d. iki 2013 m. rugsėjo 19 d., o tarnybinis nusižengimas nustatytas Kalėjimų departamento Vidaus tyrimų skyriaus pareigūnams 2012 m. spalio mėnesį atlikus Kauno NTI-PN Vidaus tyrimų skyriaus veiklos patikrinimą.

Pareiškėjas apeliaciniame skunde su šiais pirmosios instancijos teismo argumentais nesutinka, taip pat mano, jog kompetentinga institucija Statuto 26 straipsnio 6 dalies prasme turėtų būti pripažįstama tik išorinės kontrolės prerogatyvą turinti institucija (pvz., teismas, prokuratūra, valstybės kontrolės įstaiga, policija ir pan.).

Pirmosios instancijos teismas teisingai nustatė, kad tarnybinio nusižengimo tyrimo pradžios data nagrinėjamoje byloje laikytina 2012 m. lapkričio 16 d., kurią Kalėjimų departamento vidaus tyrimų skyriaus pareigūnai, atlikę Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus-pataisos namų veiklos patikrinimą, surašė pažymą Nr. LV-1403 ir ją pateikė Kalėjimų departamento direktoriui. Tą pačią dieną Kalėjimų departamento direktorius ant pažymos užrašė rezoliucija ir pavedė šio departamento Vidaus tyrimų skyriaus viršininkui organizuoti tarnybinio tyrimo atlikimą.

Pagal Tarnybos Kalėjimų departamente statuto 26 straipsnio (nagrinėjamam ginčui aktuali nuo 2010 m. sausio 1 d. įsigaliojusi redakcija) 2 dalį tarnybinio nusižengimo tyrimas pradėdamas nedelsiant, kai gaunamas rašytinis šio straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų (šiuo atveju Kalėjimų departamento direktoriaus) pavedimas (įsakymas, rezoliucija) pradėti tarnybinio nusižengimo tyrimą. Tarnybinio nusižengimo tyrimas atliekamas ir sprendimas dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo priimamas per 30 kalendorinių dienų nuo pavedimo pradėti tarnybinio nusižengimo tyrimą dienos. Laikas, kurį pareigūnas nebuvo tarnyboje dėl ligos, buvo komandiruotėje arba atostogavo, taip pat laikas, kurį tarnybinio nusižengimo tyrimas buvo sustabdytas, neįskaitomas į 30 kalendorinių dienų terminą, nustatytą tarnybinio nusižengimo tyrimui atlikti.

Iš bylos medžiagos matyti, kad, kaip jau minėta, tarnybinio nusižengimo tyrimas pradėtas 2012 m. lapkričio 16 d. Kalėjimų departamentui 2012 m. lapkričio 26 d. gavus Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros raštą apie pradėtą ikiteisminį tyrimą, 2012 m. lapkričio 28 d. tarnybinio nusižengimo tyrimas buvo sustabdytas. Kauno apygardos prokuratūros 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutarimas nutraukti ikiteisminį tyrimą baudžiamojoje byloje Nr. 01-2-00112-12 Kalėjimų departamente buvo gautas 2013 m. rugpjūčio 29 d. Šiam nutarimui įsiteisėjus 2013 m. rugsėjo 19 d., tą pačią dieną Kalėjimų departamentas tarnybinio nusižengimo tyrimą atnaujino. Nors 2013 m. lapkričio 11 d. tarnybinio tyrimo išvadoje nurodyta, kad G. L. <...> galimų tarnybinių nusižengimų

tyrimas atnaujintas ir tęsiamas vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymo 30 straipsnio 4 dalies nuostatomis, kurios, pareiškėjo teigimu, nuo 2013 m. liepos 15 d. neteko galios ir turėjo būti taikomos Tarnybos organizavimo taisyklių nuostatos, tačiau Tarnybos Kalėjimų departamente statuto 26 straipsnio 3 dalyje taip pat įtvirtinta nuostata, pagal kurią tarnybinio nusižengimo tyrimas atnaujinamas nuo atitinkamo sprendimo, susijusio su baudžiamojo proceso pabaiga (taigi ir nutarimu nutraukti baudžiamąją bylą) įsiteisėjimo dienos. Nėra jokio pagrindo teigti, kad tarnybinis tyrimas po minėto nutarimo baudžiamojoje byloje buvo tęsiamas ne pagal Statute įtvirtintas tarnybinių tyrimų atlikimo procedūras. Į tarnybinio nusižengimo tyrimo terminą pagal Statuto 26 straipsnio 2 dalį visiškai pagrįstai neįskaitytas ir laikotarpis nuo 2013 m. spalio 1 d. iki 2013 m. spalio 31 d., kuomet pareiškėjui buvo suteiktos kasmetinės atostogos.

Taigi, atmetus anksčiau minėtose Statuto 26 straipsnio nuostatose nurodytą laiką, kuris neįskaitomas į 30 kalendorinių dienų terminą, darytina išvada, jog tarnybinio nusižengimo tyrimas vyko 35 kalendorines dienas, kaip ir nustatė pirmosios instancijos teismas. Teisėjų kolegija taip pat sutinka su pirmosios instancijos teismo vertinimu, jog minėtas pažeidimas, nežymiai praleidus nustatytą terminą laikytinas formaliu, neturėjusiu lemiamos įtakos skundžiamo Įsakymo teisėtumui ir nesudarančiu pagrindo vien dėl šios aplinkybės jį naikinti, ką yra konstatavęs ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (žr., 2009 m. vasario 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-231/2009).

Teisėjų kolegija, kaip nepagrįstą atmeta ir pareiškėjo apeliacinio skundo argumentą, kad Statuto 26 straipsnio 6 dalies prasme kompetentinga institucija turėtų būti pripažįstama išorinės kontrolės prerogatyvą turinti institucija, t. y. teismas, prokuratūra, valstybės kontrolės įstaiga, policija ir kt. Statuto 26 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad negalima skirti tarnybinės nuobaudos, jeigu praėjo 6 mėnesiai nuo tarnybinio nusižengimo padarymo dienos, *išskyrus atvejus*, kai tarnybinio nusižengimo tyrimas sustabdomas šio straipsnio 3 dalyje nustatytais atvejais ir kai tarnybinis nusižengimas nustatomas atliekant auditą, <...> arba kompetentingos institucijos atliekamą tarnybinių ar kitą patikrinimą. Šiais atvejais tarnybinė nuobauda turi būti skiriama ne vėliau kaip per 3 metus nuo nusižengimo padarymo dienos. Jau buvo minėta, kad tarnybinio nusižengimo tyrimas nagrinėjamoje byloje buvo sustabdytas esant Statuto 26 straipsnio 3 dalyje numatytiems pagrindams, kita vertus įstatymų leidėjas nėra nurodęs ir aplinkybės, jog tarnybinis nusižengimas pagal 6 dalį turi būti nustatomas atliekant patikrinimą tik institucijai, turinčiai išorinės kontrolės prerogatyvą. Šiuo atveju pareiškėjas plečiamai aiškina įstatymo nuostatas, bandydamas jas pritaikyti sau palankia linkme.

Kaip matyti iš Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvados, skundžiamo Kalėjimų departamento direktoriaus įsakymo, atsakovas vadovavosi specialiaisiais tarnybos Kalėjimų departamento pareigūnų tarnybinių nusižengimų tyrimą ir nuobaudų skyrimą reglamentuojančiais teisės aktais – Statutu ir teisingumo ministro 2010 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. 1R-116 patvirtintomis Tarnybos kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir jam pavaldžiose įstaigose organizavimo taisyklėmis.

Teisėjų kolegija pritaria pirmosios instancijos teismo išvadai, jog atsakovas, 2013 m. lapkričio 22 d. priimdamas skundžiamą įsakymą dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo pareiškėjui, Statute nustatyto 3 metų nuobaudos skyrimo senaties termino nepraleido ir konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje esminių tarnybinės nuobaudos skyrimo procedūrų pažeidimų padaryta nebuvo.

VI.

Dėl pareiškėjui G. L. pareikštų tarnybinių nusižengimų epizodų

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, nagrinėdamas šios tarnybinių ginčų kategorijos bylas, ne kartą yra konstatavęs, jog tarnybinio nusižengimo tyrimas yra viena iš svarbiausių tarnybinės nuobaudos skyrimo procedūros sudėtinių dalių, kadangi jis nėra vien formalus veiksmas, apsiribojantis tik tarnautojo veiklos ar neveikimo konstatavimu. Tai – plati įstaigos

vadovo įpareigoto pareigūno ar komisijos veikla, susijusi su išsamiu visų tariamo tarnybinio nusižengimo padarymo aplinkybių ir priežasčių, nulėmusių nusižengimą, išaiškinimu. Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje nepakanka tik formaliai įvardyti įstatymo ir (ar) poįstatyminių aktų normas, kuriose nustatytos tam tikros valstybės tarnautojo elgesio taisyklės, ir konstatuoti, kad juos padarė konkretus valstybės tarnautojas. Tarnybinio nusižengimo tyrimą atliekantis pareigūnas (komisija) turi surinkti visus įrodymus, patvirtinančius ar paneigiančius tiriamo valstybės tarnautojo nusižengimo faktą, jo kaltę, patikrinti valstybės tarnautojo paaiškinime (jei toks pateiktas) nurodytas su tiriamu nusižengimu susijusias aplinkybes ir visa tai įvertinti, tyrimo rezultatus įforminant motyvuotoje tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje (pvz., 2007 m. kovo 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁶-359/2007 ir kt.). Išvadoje nepakanka tik formaliai įvardyti nusižengimą ir konstatuoti, kad jį padarė konkretus valstybės tarnautojas. Būtina tokį nusižengimą dar pagrįsti įrodymais, nurodant jo padarymo aplinkybes ir priežastis, dėl nusižengimo atsiradusias pasekmes, tarnautojo kaltę ir kitas reikšmingas aplinkybes (2004 m. liepos 30 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁴-678/2004 ir kt.).

1. Pareiškėjo G. L. padarytas nusižengimas, kad jis, eidamas Kauno NTI-PN VTS vyriausiojo specialisto pareigas, 2011 m. lapkričio – gruodžio mėnesiais, reikalaujamas iš nuteistojo P. J. vaizdo medžiagos, kurioje galimai užfiksuota, kaip mušami nuteistieji, pats naudojo psichologinį smurtą prieš P. J. ir jo motiną bei neužkardė analogiškų VTS vyresniojo inspektoriaus J. S. veiksmų, iš esmės grindžiami Kauno apygardos prokuratūros 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą Nr. KT-13391 aprašytomis aplinkybėmis. Išvadoje taip pat konstatuota, kad Kauno VTS pareigūnų G. L. ir J. S. veiksmai, susiję su galimai nuteistųjų turėtu vaizdo įrašu apie fizinį smurtą naudojančius pareigūnus, turėjo būti tiriami baudžiamojo proceso įstatymų nustatyta tvarka, tačiau G. L. informacijos apie galimą nusikalstamą veiką nustatyta tvarka neįregistravo, įstaigos direktorius sprendimo dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo nepriėmė, prokuroras informuotas nebuvo.

Pirmosios instancijos teismas sprendimu konstatavo, kad atsakovas pagrįstai pripažino, jog pareiškėjo neveikimas, jam turint atitinkamų duomenų (informacijos apie vaizdo įrašą dėl pareigūnų smurtavimo prieš nuteistuosius), kurie nebuvo perduoti tirti nustatyta tvarka, analogiškų VTS vyresniojo inspektoriaus J. S. veiksmų, apie kuriuos pareiškėjui buvo žinoma, neužkardymas, atsakovo pagrįstai pripažintas tarnybiniu nusižengimu. G. L. šiuo atveju pažeidė BPK 2 straipsnio, 165 straipsnio 2 dalies, Pareigybės aprašymo 7.1. 7.12 punktų, Etikos taisyklių 3.1, 3.4, 3.6, 3.8 punktų reikalavimus. Tačiau teismas iš šio epizodo pašalino tarnybinio kaltinimo dalis dėl vartoto psichologinio smurto V. J. ir P. J. atžvilgiu bei tai, kad pareiškėjas neužtikrino Bausmių vykdymo kodekse nustatyto nuteistųjų lygybės taikant bausmių vykdymo įstatymus principo skiriant P. J. nuobaudą už BVK nustatytus pažeidimus (už žaidimą savadarbėmis kortomis).

Pagal BPK 2 straipsnį prokuroras ir ikiteisminio tyrimo įstaigos kiekvienu atveju, kai paaiškėja nusikalstamos veikos požymių, privalo pagal savo kompetenciją imtis visų įstatymų numatytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika. BPK 165 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad ikiteisminį tyrimą taip pat atlieka Kalėjimų departamento pareigūnai, areštinių, kardomojo kalinimo ir pataisos įstaigų direktoriai arba jų įgalioti pareigūnai. Tačiau šiuo aspektu dėmesys atkreiptinas į tai, kad BPK 166 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog ikiteisminis tyrimas pradedamas gavus skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką; prokurorui ar ikiteisminio tyrimo pareigūnui patieks nustačius nusikalstamos veikos požymius. Nagrinėjamu aspektu pareiškėjui turint žodinės informacijos, jog nuteistasis P. J. gali turėti duomenų apie galimą neteisėtą veiką, bet neturint jokių kitų šią žodinę informaciją papildančių ar pagrindžiančių duomenų, teisėjų kolegijos vertinimu, nebuvo pagrindo vienareikšmiškai teigti, jog egzistavo pareiga, vadovaujantis tokia informacija, pradėti ikiteisminį tyrimą, t. y. jog buvo nustatyti nusikalstamos veikos požymiai ar informacija apie galbūt egzistuojančią vaizdo medžiagą, kurioje užfiksuoti neteisėti pareigūnų veiksmai prieš nuteistuosius, turėjo būti vertinama kaip skundas, pareiškimas ar pranešimas apie nusikalstamą veiką. Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje taip pat aiškinama, kad pagrįstas įtarimas suprantamas kaip esantys (paaiškėję) faktai ar informacija, kurie pakankami objektyviam

stebėtojui leistų susidaryti nuomonę, kad įtariamasis gali būti padaręs nusikalstamą veiką (Murray v. the U. K., Nr. 14310/88, judgment of 28 October 1994; Labita v. Italy, Nr. 26772/95, judgement of 6 April 2000; Shannon v. Latvia, Nr. 32214/03, judgement of 24 November 2009 ir kt.). Vien tai, jog nuteistasis jo galimai turimą vaizdo medžiagą pristatė kaip įrodančią pareigūnų neteisėtus veiksmus prieš nuteistuosius, nepatikinęs šios medžiagos turinio ir apskritai jos egzistavimo, atsižvelgiant į specifinę laisvės atėmimo vietos aplinką, nesudaro pagrindo teigti, jog tokioje vaizdo medžiagoje išties buvo užfiksuoti neteisėti pareigūnų veiksmai prieš nuteistuosius, kas sudarytų pagrindą pagal BPK 166 straipsnį pradėti ikiteisminį tyrimą. Šiuo aspektu pastebėtina ir tai, jog BVK (120 str.) yra numatytas specialiųjų priemonių, tokių kaip koviniai imtynių veiksmai, panaudojimas, todėl tiek teismo sprendime, tiek Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje tai, jog pareiškėjas siekė gauti vaizdo įrašą, nepagrįstai įvertinta kaip aplinkybė, įrodanti, kad P. J. neva turimoje vaizdo medžiagoje išties yra užfiksuoti neteisėti pareigūnų veiksmai nuteistųjų atžvilgiu (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. sausio 12 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁶⁶²-2770/2014). Juolab, kad informacijos rinkimas grindžiamas Kauno NTI-PN vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymo, patvirtinto šios įstaigos direktoriaus 2008 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 1-78 (2010-12-10 įsakymo Nr. 1-197 redakcija), 7.1 punkte nustatyta tarnybine funkcija – rinkti, kaupti, analizuoti ir realizuoti informaciją, susijusią su nusikaltimų padarymu ir drausmės pažeidimais įstaigoje, ir Kauno NTI-PN VTS nuostatų, patvirtintų šios įstaigos direktoriaus 2008 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 1-78, 7.1 punkte nustatytu Vidaus tyrimų skyriaus uždaviniu – išaiškinti, užkardyti bei nutraukti įstaigoje laikomų nuteistųjų ir suimtųjų, pareigūnų ir darbuotojų, dirbančių įstaigoje, ir kitų asmenų nusikalstamą veiką, kitus įstaigos vidaus tvarkos pažeidimus. Teisėjų kolegija pažymi ir tai, kad byloje nėra duomenų, jog kiti asmenys, kurie taip pat turi teisę atlikti baudžiamojo proceso veiksmus, ar prokuroras, atlikęs ikiteisminį tyrimą, turėdami tiek pat informacijos, kiek ir pareiškėjas G. L., būtų pradėję ikiteisminį tyrimą dėl Kauno NTI-PN pareigūnų, galimai naudojusį smurtą prieš nuteistuosius. Teisėjų kolegijos vertinimu Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje nepagrįstai konstatuota, jog pareiškėjas G. L. pažeidė BPK 2 straipsnio ir 165 straipsnio 2 dalies bei kitas anksčiau minėtas teisės aktų nuostatas. Šioje dalyje pirmosios instancijos teismo sprendimas naikintinas.

Teisėjų kolegija, patikrinusi bylą Administracinių bylų teisenos įstatymo 136 straipsnio nustatyta tvarka, sutinka su pirmosios instancijos teismo sprendimo dalimi, kuria iš tarnybinio nusižengimo sudėties pašalintas epizodas dėl psichologinio smurto nuteistajam P. J. ir jo motinai V. J..

Iš bylos medžiagos matyti, kad atsakovas kaltinimą pagal šį epizodą iš esmės grindė Kauno apygardos prokuratūros 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutarime „Nutraukti ikiteisminį tyrimą“ užfiksuotomis aplinkybėmis ir atsižvelgė į G. L. 2012 m. lapkričio 30 d. paaiškinimus. Į pirmosios instancijos teismo posėdį nei V. J., nei P. J. neatvyko ir parodymų nedavė. Ikiteisminio tyrimo metu V. J., dėstydamą argumentus apie aplinkybes, iš kurių teigia supratusi, jog jai grasinama, grasinimą siejo su jos sūnui nepagrįstai paskirtomis dvejomis drausminėmis nuobaudomis („V. J. atsisakius atvežti vaizdo įrašą, pareigūnas pasakė, kad tai atsilieps jos sūnui. Netrukus po to sūnui nepagrįstai buvo paskirtos dvi drausminės nuobaudos ir jis buvo uždarytas į drausmės izoliatorių. V. J. dėl neteisingų nuobaudų paskambino administracijai, todėl sūnų iš drausmės izoliatoriaus išleido“). Taip pat tokią nuomonę ji buvo susidariusi iš P. J. teiginių („sūnus jai buvo sakęs, jeigu jis neatiduos filmuotos vaizdo medžiagos apie pareigūnų smurtą, tai jam paskirs nuobaudą ir jis neišeis į laisvę anksčiau laiko“). Bylos duomenys patvirtina, jog P. J. 2012 m. vasario 1 d. už tai, kad turėjo nuteistiesiems draudžiamą turėti daiktą – kortas, – buvo nubaustas drausmine nuobauda, tačiau ši nuobauda buvo pataisos įstaigų patalpų ir teritorijos tvarkymas be eilės, o ne patalpinimas į drausmės izoliatorių. Nuobaudą skyrė ne pareiškėjas, o kiti pareigūnai. Taip pat byloje neatskleista P. J. charakteristika, jo galimas suinteresuotumas, jog pareiškėjas būtų nubaustas ir pan. Byloje nėra ir jokių įrodymų, kurie patvirtintų, kad G. L. koku nors būdu įtakojo ar galėjo įtakoti pareigūnus, sprendusius P. J. lygtinio paleidimo, ar nuobaudos už nustatytus šio nuteistojo padarytus drausmės pažeidimus klausimus.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika rodo, jog konstatavus, kad tarnybinio patikrinimo išvada iš esmės grindžiama tik prielaidomis, bendro pobūdžio teiginiais, kurie nėra

tinkamai individualizuojami, trūksta inkriminuojamų veikų aiškaus ir konkretaus pagrįstumo, daroma išvada, jog tarnybinė atsakomybė vidaus tarnybos pareigūnui taikyta nepagrįstai (2013 m. vasario 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁶⁶²-437/2013 ir kt.).

Teisėjų kolegijos vertinimu, Kauno apygardos prokuratūros 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutarime „Nutraukti ikiteisminį tyrimą“ nurodytų argumentų išdėstymas, neatlikus papildomo išsamaus tyrimo ir nepašalinus visų abejonių, sudaro pagrindą daryti išvadą, jog Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje kaltinimai pareiškėjui naudojus psichologinį smurtą P. J. ir V. J. atžvilgiu yra grindžiami prielaidomis, o ne pakankamais duomenimis. Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje išdėstytos aplinkybės nėra pakankamos konstatuoti, jog G. L. vykdė aktyvias priemones prieš nuteistą P. J. ir jo motiną, keldamas ilgalaikę įtampą, stresą ir baimės jausmą, grasindamas pabloginti laisvės atėmimo vykdymo sąlygas, siekė paveikti nuteistą P. J. ir jo motiną tokiu neteisėtu būdu gauti norimą rezultatą. Vien tai, jog pareiškėjas bendravo ar leido kitam pareigūnui bendrauti su V. J., ir prašė jos pristatyti atminties kortelę, neatlikus papildomo išsamaus tyrimo bei nepašalinus visų abejonių, nesudaro pagrindo pripažinti, jog pareiškėjas naudojo psichologinį smurtą (pvz., grasino dėl nepalankių nuteistajam P. J. sąlygų sudarymo) P. J. ir V. J. atžvilgiu. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, atsakovo apeliacinio skundo argumentai atmetami kaip nepagrįsti.

Atkreiptinas dėmesys, kad teisės normas, susijusias su atsakomybės asmeniui nustatymu ir taikymu, jo nubaudimu, negalima aiškinti plečiamai. Atsižvelgiant į tarnybinės atsakomybės prigimtį ir pobūdį, šios atsakomybės taikymo pagrindai neabejotinai turi būti aiškiai nustatyti įstatyme. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime *inter alia* pažymėjo, kad įstatymu turi būti nustatyta valstybės tarnautojo atsakomybė už valstybės tarnyboje padarytus teisės pažeidimus, o teisės pažeidimai, už kuriuos teisės aktuose yra nustatyta atsakomybė, turi būti aiškiai apibrėžti. Esant pagrįstų abejonių, ar atitinkama asmens veika užtraukia tarnybinę atsakomybę, visos abejonės turi būti traktuojamos traukiamo atsakomybės asmens naudai (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. lapkričio 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁶³-2967/2011). Tarnybinės atsakomybės principų kontekste pastebėtina, kad taikant tarnybinę atsakomybę ir ją apibrėžiančias normas svarbus ne tik atsakomybės neišvengiamumo principas, bet ir tokie principai, kaip, pavyzdžiui, *non reformatio in peius* (liet. draudimo keisti į blogąją pusę) principas (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. spalio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-2681/2008), draudimo teisės normas, susijusias su atsakomybės asmeniui nustatymu ir taikymu, jo nubaudimu, aiškinti plečiamai principas, imperatyvas visas abejones traktuoti tarnybinės atsakomybės traukiamo asmens naudai (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. spalio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴³⁸-281/2007 ir kt.).

2. Dėl E. D. patalpinimo į Sveikatos priežiūros tarnybos patalpas nusižengimas grindžiamas tuo, jog pareiškėjas G. L., nesugebėdamas tinkamai vadovauti skyriui ir vykdyti tarnybinių funkcijų, susijusių su režimo funkcijų pažeidimų ištyrimu, vartojo prieš nuteistą E. D. psichologinį smurtą, nes 3 paras (2012 m. spalio 9 d.-2012 m. spalio 12 d.) leido J. S. laikyti jį uždarytą Sveikatos priežiūros tarnybos patalpose. G. L. pavaldinys J. S. poilsio dieną, t. y. 2012 m. spalio 10 d. atvykęs į įstaigą reikalavo iš nuteistojo parašyti melagingą pranešimą atgaline (2012-10-29) data apie nuteistojo P. J. neva kitiems nuteistiesiems išsakytą draudimą vaikščioti į VTS kabinetą, dėl ko E. D. patyrė baimę dėl savo saugumo. Išvadoje konstatuota, kad dėl nurodytų aplinkybių G. L. nesilaikė Statuto 19 straipsnio 2 dalies, Valstybės tarnybos įstatymo 15 straipsnio 1, 3, 4 ir 5 punktų reikalavimų, Kalėjimų departamento etikos taisyklių 3.1, 3.2, 3.4, 3.6 ir 3.8 punktuose nustatytų principų; netinkamai vykdė Kauno NTI-PN viršininko pareigybės aprašymo 7.5 punkte nustatytos tarnybinės funkcijos, Kauno NTI-PN VTS nuostatų 7.1 punkte nustatytų Vidaus tyrimų skyriaus uždavinių.

Teisėjų kolegija pažymi, kad pagal bylos duomenis E. D. Sveikatos priežiūros tarnybos patalpose buvo laikomas nuo 2012 m. lapkričio 9 d. iki 2012 m. lapkričio 12 d., o ne 2012 m. spalio 9 d.-2012 m. spalio 12 d. laikotarpiu, todėl Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje įrašyta neteisinga data laikytina rašymo apsirikimu.

Pareiškėjas G. L. pripažino, kad jam buvo žinoma apie tai, kad J. S. nuteistą E. D. patalpino į Sveikatos priežiūros tarnybos patalpas, nors nuteistasis tuo metu nesirgo. G. L. buvo žinoma ir apie jo pavaldinio J. S. apsilankymą įstaigoje ne darbo dieną siekiant išgauti informaciją apie duomenis nuteistojo, kuris provokuoja kitus nebendrauti su VTS.

Pirmosios instancijos teismas šį kaltinimą iš tarnybinio nusižengimo sudėties pašalino, konstatavęs, jog nėra surinkta įrodymų, patvirtinančių pareiškėjo tiesiogiai naudotą psichologinį smurtą prieš E. D.. Teisėjų kolegija su tokia pirmosios instancijos teismo išvada nesutinka.

Pareiškėjas paaiškino pats patvirtino, kad siekiant surinkti tarnybinio tyrimo dokumentinę medžiagą taip, kad neliktų abejonių dėl P. J. neteisėto elgesio, 2012 m. lapkričio 9 d. buvo nuspręsta nuteistą E. D. patalpinti į Sveikatos priežiūros tarnybos stacionaro patalpas, kad užtikrinant nuteistojo E. D. konfidencialumą bei saugumą duodant parodymus, kiti lengvosios grupės nuteistieji galvotų, kad jis serga ir per savaitgalį gydomi stacionare. Teisėjų kolegija, įvertinusi nustatytas aplinkybes, priėjo prie išvados, kad pareiškėjas dalyvavo priimant sprendimą dėl neteisėto nuteistojo E. D. izoliavimo ir jo laikymo Sveikatos priežiūros tarnybos patalpose, jam taip pat buvo žinoma ir apie J. S. veiksmus, atvykusį į įstaigą ne darbo dieną, kuriuos jis toleravo. Iš bylos medžiagos matyti, kad Sveikatos priežiūros tarnybos dokumentuose duomenų apie tai, kad minimu laikotarpiu dėl ligos į palatą būtų paguldytas E. D., nėra. Jokie tarnybiniai dokumentai apie E. D. patalpinimą į Sveikatos priežiūros tarnybos patalpas nebuvo pildomi. Atsakovo 2014 m. birželio 12 d. pažyma Nr. 9-2363 teismui patvirtina, jog nuteistojo E. D. atžvilgiu jokių įslaptintų priemonių nebuvo atliekama. Šiuo atveju drausminei atsakomybei kilti pakanka aplinkybės, kad G. L., eidamas Vidaus tyrimo skyriaus viršininko pareigas (į jas paskirtas nuo 2012 m. liepos 9 d. Kalėjų departamento direktoriaus 2012 m. liepos 5 d. įsakymu) ne tik tinkamai nekontroliavo jam pavaldaus VTS pareigūno veiksmų, bet ir nesiėmė jokių priemonių tokiems neteisėtiems veiksams užkardyti. Todėl, teisėjų kolegijos vertinimu, Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje ir ginčijamame įsakyme pagrįstai konstatuota, kad pareiškėjas šiuo atveju netinkamai vykdė Kauno NTI-PN VTS viršininko pareigybės aprašymo, patvirtinto šios įstaigos direktoriaus 2012 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 1-62, 7.5 punkte nustatytą funkciją rinkti, kaupti ir realizuoti informaciją, susijusią su drausmės pažeidimais, kontroliuoti kaip šį darbą vykdo pavaldūs pareigūnai bei 7.1 punkte nustatytą pareigą vadovauti skyriui, organizuoti ir kontroliuoti jo veiklą, užtikrinant skyriaus nuostatuose nustatytų uždavinių ir funkcijų vykdymą. Tuo pačiu pareiškėjas nesilaikė ir Išvadoje nurodytų Tarnybos Kalėjų departamente statuto 19 straipsnio 2 dalies, Valstybės tarnybos įstatymo 15 straipsnio 1, 3, 4 ir 5 punkto reikalavimų bei Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnų etikos taisyklių 3.1, 3.2, 3.6 punktuose nustatytų principų. Todėl pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis dėl šio epizodo naikinama.

3. Pareiškėjo nusižengimas dėl nuteistųjų kūno sužalojimų prevenciją ir tyrimą reglamentuojančių teisės aktų sistemingo pažeidimo, smurtauti linkusių nuteistųjų elgesio netinkamos kontrolės, neteisėtų pareigūnų veiksmo (neveikimo) toleravimo, siejamas su nuteistojo B. G. galimo sužalojimo fakto netyrimu. Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje nurodyta, kad G. L., eidamas Kauno NTI-PN VTS viršininko pareigas, neužtikrino skyriaus nuostatuose nustatytų uždavinių išaiškinti, užkardyti bei nutraukti įstaigoje laikomų nuteistųjų ir suimtųjų, pareigūnų ir darbuotojų, dirbančių įstaigoje bei kitų asmenų nusikalstamą veiklą, kitus įstaigos vidaus tvarkos pažeidimus, todėl įstaigoje 2012 metais sistemingai buvo pažeidžiami nuteistųjų kūno sužalojimų prevenciją ir tyrimą reglamentuojantys teisės aktai, netinkamai kontroliuojamas smurtauti linkusių nuteistųjų elgesys, toleruojami neteisėti pareigūnų veiksmai (neveikimas). Tokiu būdu įstaigoje padidėjo pavojus nuteistųjų ir pareigūnų saugumui, trikdoma normali įstaigos veikla, neužtikrinti Kauno NTI-PN keliami uždaviniai ir nuteistųjų bausmės vykdomi tikslai. Tarnybinio nusižengimo tyrimas dėl epizodo, susijusio su B. G. trauma, buvo atliktas neišsamiai, vėlgi remiantis iš esmės vien tik Kauno apygardos prokuratūros 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutarime Nutraukti ikiteisminį tyrimą išdėstytomis aplinkybėmis, tačiau neatlikus papildomo tyrimo ir neišsiaiškinus visų reikšmingų aplinkybių.

Teisėjų kolegija visiškai sutinka su pirmosios instancijos teismo išvada, kad šiame epizode pareiškėjui suformuluotas kaltinimas nekonkretus, nepagrįstas jokiais konkrečiais įrodymais, todėl iš tarnybinio nusižengimo sudėties šalintinas.

4. Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje taip pat nurodyta, kad pareiškėjas naudojo prieš nuteistąjį D. B. psichologinį smurtą, nes nuolat grasino išvežti jį į suaugusiųjų pataisos namus arba perkelti į būrį, kuriame laisvės atėmimo bausmę atlieka nuteistojo tėvų žudikai. Dėl šios priežasties D. B. 2012 m. pabaigoje tris kartus žalojosi, prarydamas skutimosi peiliukus. Toks G. L. elgesys darė žalą besiformuojančiai jauno amžiaus nuteistųjų asmenybei ir jų ateičiai, kompromitavo pareigūnų ir vidaus tyrimų padalinio autoritetą, kėlė nuteistųjų ir kitų asmenų nepasitikėjimą valstybės institucija ir baimę dėl savo saugumo.

Patikrinusi bylą, teisėjų kolegija pritaria pirmosios instancijos teismo vertinimui, kad byloje nenustatyta jokių objektyvių ir patikimų įrodymų, patvirtinančių pareiškėjo darytą psichologinį poveikį bei priežastinį ryšį tarp pareiškėjo veiksmų ir D. B. žalojimosi priežasčių. Be to, pareiškėjui išvadoje suformuluotas kaltinimas yra nekonkretus, suformuluotas remiantis tik Kauno apygardos prokuratūros 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutarime „Nutraukti ikiteisminį tyrimą“ aprašytais aplinkybėmis. Todėl šis epizodas iš tarnybinio nusižengimo sudėties pirmosios instancijos teismo sprendimu taip pat visiškai pagrįstai pašalintas.

5. Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje teigiama, kad G. L. kitų nuteistųjų sumušto nuteistojo M. R. nenukreipė į Sveikatos priežiūros tarnybą ir neužtikrino jo sveikatos būklės patikrinimo. 2012 m. gegužės 3 d. atlikto tarnybinio patikrinimo metu, pareiškėjas, nebūdamas medicinos specialistu, neturėjo teisės konstatuoti, jog M. R. sužalojimų nepadaryta.

Pirmosios instancijos teismas, patikrinęs šio kaltinimo pagrįstumą pagal byloje nustatytas faktines aplinkybes, padarė pagrįstą išvadą, kad byloje nepateikta įrodymų, jog pareiškėjas ėmėsi kokių nors veiksmų, kad nuteistasis M. R. nebūtų apžiūrėtas sveikatos priežiūros specialistų. Teismas teisingai konstatavo, jog nuteistojo prašymu G. L. pirmiausia sprendė klausimą dėl M. R. perkėlimo į kitą būrį. Nenustačius objektyvių įrodymų, patvirtinančių šį pareiškėjo tarnybinio nusižengimo epizodą, jis iš tarnybinio nusižengimo sudėties pagrįstai pašalintas. Be to, teisėjų kolegija pažymi ir tai, kad Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje pareiškėjui dėl šio epizodo konkretus ir aiškus kaltinimas nėra suformuluotas.

6. Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje konstatuota, kad G. L. kliudė nuteistiesiems savarankiškai kreiptis pas medicinos specialistus į Sveikatos priežiūros tarnybą, o įstaigos pareigūnams sužalotus nuteistuosius nurodė pirmiausiai pristatyti į Vidaus tyrimų skyrių, todėl neteisėtai vykdė nuteistųjų, siekiančių ar privalančių gauti medicininę pagalbą, kontrolę.

Pareiškėjas šį kaltinimą neigė, pirmosios instancijos teismas sprendime teisingai konstatavo, kad šis kaltinimas abstraktus, nepagrįstas konkrečiais faktiniais duomenimis. Byloje nėra įrodymų, patvirtinančių, jog būtent pareiškėjas draudė kuriam nors iš nuteistųjų tiesiogiai kreiptis į Sveikatos priežiūros tarnybą ar reikalavo iš pareigūnų, kad jie sužalotus nuteistuosius pirma pristatytų į VTS. Todėl šis epizodas iš G. L. inkriminuoto tarnybinio nusižengimo sudėties pašalintas pagrįstai.

VII.

Kaip minėta, vadovaujantis Statuto 24 straipsnio 2 dalies 4 punktu, 31 straipsnio 1 dalies 1 punktu, pareiškėjui G. L. buvo paskirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš tarnybos, kadangi jis savo poelgiu tarnybos metu pažemino pareigūno vardą. Statute nėra detalizuota, kokias atvejais pareigūnas pripažįstamas pažeminęs pareigūno vardą.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, aiškindamas Vidaus tarnybos statuto 2 straipsnio 7 punktą, yra nurodęs, kad pareigūno vardo pažeminimas yra siejamas su šių teisiškai reikšmingų aplinkybių buvimu: pirma, turi būti nustatyta pareigūno kaltė dėl tam tikros veikos (veikimo ar

neveikimo), priešingos teisės ar tarnybinės etikos normų reikalavimams, padarymo. Antra, ši veika turi sukelti pasekmes – pažeminti vidaus tarnybos sistemos autoritetą, griauti pasitikėjimą vidaus reikalų įstaiga arba ją kompromituoti. Autoriteto pažeminimas, pasitikėjimo griovimas ar kompromitavimas turi būti akivaizdūs. Pareigūno atsakomybė pagal Vidaus tarnybos statuto 53 straipsnio 1 dalies 7 punktą yra galima, kai yra nustatoma visuma minėtų aplinkybių. Todėl nesant bent vieno iš šių elementų, atsakomybė minėtu pagrindu yra negalima. Tokiu būdu ne kiekvienas kaltas pareigūno veikimas ar neveikimas sudaro pagrindą jį atleisti iš tarnybos pagal Vidaus tarnybos statuto 53 straipsnio 1 dalies 7 punktą, jei nėra nustatomos minėtos pasekmės – akivaizdus vidaus tarnybos sistemos autoriteto žeminimas, pasitikėjimo vidaus reikalų įstaiga griovimas arba jos kompromitavimas. Reikalavimas nustatyti akivaizdų vidaus tarnybos sistemos autoriteto žeminimą, pasitikėjimo vidaus reikalų įstaiga griovimą arba jos kompromitavimą yra vertinamojo pobūdžio bei sietinas su visuomenėje galiojančiomis įprastinėmis moralės nuostatomis bei elgesiu, kurio visuomenė tikisi iš pareigūnų. Todėl šios pasekmės gali būti nustatytos, atsižvelgiant į pareigūno padaryto pažeidimo pobūdį, jo kaltės formą, pažeidimo padarymo aplinkybes, pažeidimu sukeltas pasekmes ir kt., taip pat į tai, ar pareigūno padaryta veika akivaizdžiai kertasi su visuomenėje galiojančiomis moralės nuostatomis (žr., 2010 m. kovo 1 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁶⁶²-453/2010; 2012 m. spalio 4 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴³⁸-2659/2012 ir kt.). Taip pat turi būti įvertinama, ar pareigūno padaryta veika akivaizdžiai kertasi su visuomenėje galiojančiomis moralės nuostatomis bei visuomenės teisėtais lūkesčiais, kurių visuomenė tikisi iš pareigūnų.

Nagrinėjamu atveju minėta teismo praktika yra aktuali nustatant ginčui reikšmingas aplinkybes ir sprendžiant, ar pareiškėjas pagrįstai pripažintas savo veiksmais pažeminęs pareigūno vardą. Tiesa, jog pareiškėjas – statutinis valstybės tarnautojas, ir jam keliami aukštesni reikalavimai ne tik tarnyboje, bet ir ne tarnybos metu (pvz., 2011 m. sausio 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁶⁶²-252/2011; 2012 m. balandžio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁶⁶²-1814/2012; 2015 m. sausio 12 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁶⁶²-2770/2014).

Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje G. L. pareigūno vardo pažeminimas siejamas su psichologinio smurto naudojimu vykdant aktyvias priemones prieš nuteistą P. J. ir jo motiną, siekiant gauti vaizdo įrašą apie galimai fizinį smurtą naudojusius pareigūnus, taip pat dėl E. D. patalpinimo į Sveikatos priežiūros tarnybos patalpas ir neteisėtu jo izoliavimu, tačiau kaip konkrečiai tokiais veiksmais pareiškėjas pažemino pareigūno vardą neatskleista. Be to, šiuo aspektu dėmesys atkreiptinas į tai, kad pirmosios instancijos teismas epizodus dėl pareiškėjo naudoto psichologinio smurto prieš P. J. ir V. J. bei tokio smurto E. D. atžvilgiu pašalina iš pareiškėjui suformuluoto tarnybinio kaltinimo dalies. Pirmosios instancijos teismas sprendime nurodė, kad atsakovas neįrodė, jog pareiškėjas savo veiksmais pažemino pareigūno vardą, visuomenės požiūriu neigiamai paveikė pasitikėjimą Kauno NTI-PN, kaip institucija ir ją sukompromitavo.

Teisėjų kolegija, patikrinusi bylą, vertina, jog Tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadoje neatskleista, kas konkrečiai sudaro pagrindą išvadai, kad pareiškėjo G. L., kaip statutinio pareigūno, elgesys akivaizdžiai žemina institucijos autoritetą bei prieštarauja įprastinėms visuomenėje galiojančioms moralės nuostatomis ir nepateisina teisėtų visuomenės lūkesčių, kurių ji tikisi iš statutinių pareigūnų. Tai reiškia, kad nagrinėjamu atveju nėra pareigūno vardo pažeminimą charakterizuojančio požymio – akivaizdaus institucijos autoriteto žeminimo, pasitikėjimu bausmių vykdymo sistemos įstaiga griovimo arba jos kompromitavimo. Vien tik teisės aktų nustatytų reikalavimų nesilaikymas savaime negali būti vertinamas kaip akivaizdžiai žeminantis institucijos autoritetą, griauantis pasitikėjimą įstaiga arba ją kompromituojantis. Tarnybinio nusižengimo tyrimo komisijos nurodymas išvadoje, jog pareiškėjas šurkščiai pažeidė teisės aktų normas, neatskleidžiant pažeidimo šurkštumo, taip pat nėra pagrįstas. Todėl atsakovo apeliacinio skundo motyvai šiuo aspektu atmetami kaip nepagrįsti.

Teisėjų kolegija taip pat visiškai sutinka su pirmosios instancijos teismo vertinimu, jog skundžiamu Įsakymu pareiškėjui G. L. skirta nuobauda – atleidimas iš pareigų – laikytina

neproporcinga padarytam pažeidimui, ir yra aiškiai per griežta. Pareiškėjo padarytas pažeidimas sunkių pasekmių nesukėlė, todėl Įsakymo 2 punktą pagrįstai pakeistas ir pareiškėjui skirtas atleidimas iš pareigų pakeistas į Statuto 24 straipsnio 2 dalies 2 punkte numatytą nuobaudą – papeikimą. Dėl to, jog už pareiškėjo padarytą tarnybinį nusižengimą neskirtinas atleidimas iš pareigų, atitinkamai kaip nepagrįstas panaikintas ir Įsakymo 3 punktą, kuriuo pareiškėjas G. L. buvo atleistas iš pareigų. Įsakymo 1 punktą pakeičiamas atsižvelgiant į šiame teismo procesiniame sprendime išdėstytus motyvus (žr. nuteistojo E. D. patalpinimo į Sveikatos priežiūros tarnybos patalpas epizodą).

VIII.

Statuto 8 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog pareigūnų tarnyba Kalėjimų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose organizuojama statutinės drausmės pagrindais ir reglamentuojama įstatymuose, šiame statute ir kituose teisės aktuose. Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnams Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos taikomos tiek, kiek jų statuso nereglamentuoja šis statutai, o darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai, kiti teisės aktai taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja šis statutai ir Valstybės tarnybos įstatymas. Darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai bei kiti teisės aktai valstybės tarnautojams taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas (Valstybės tarnybos įstatymo 5 str.), t. y. Valstybės tarnybos įstatyme yra *expressis verbis* įtvirtintas subsidiarus kitų teisės aktų taikymas. Atsižvelgiant į tai, kad Valstybės tarnybos įstatyme nėra numatytos teisinės pasekmės, kai valstybės tarnautojo atleidimas iš pareigų pripažįstamas neteisėtu, sistemiškai su Valstybės tarnybos įstatymo normomis taikytinas Darbo kodekso 297 straipsnis (dabar – DK 300 str.) (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. vasario 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁶²-773/2011).

Darbo kodekso 300 straipsnio 3 dalyje (redakcija, įsigaliojusi 2013 m. sausio 1 d.) numatyta, kad jeigu darbuotojas buvo atleistas iš darbo be teisėto pagrindo ar pažeidžiant įstatymų nustatytą tvarką, teismas grąžina jį į pirmesnę darbą ir priteisia jam vidutinį darbo užmokestį už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos arba darbo užmokesčio skirtumą už šį laikotarpį, jeigu darbuotojas buvo įsidarbinęs kitoje darbovietėje. Teisėjų kolegijos vertinimu, šiuo atveju įstatymų leidėjas, 2012 m. birželio 26 d. įstatymu Nr. XI-2127 pakeisdamas minėtas Darbo kodekso 300 straipsnio 3 dalies nuostatas, ir imperatyviai nustatydamas, kad darbuotojui, kuris iš darbo buvo atleistas be teisėto pagrindo, priteisiamas darbo užmokesčio skirtumas, jei jis po atleidimo buvo įsidarbinęs kitoje darbovietėje, nesuteikia teismui kitokio pasirinkimo galimybės. Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai rėmėsi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Aukščiausiojo Teismo procesiniais sprendimais byloje, kurios buvo išnagrinėtos iki Darbo kodekso 300 straipsnio pakeitimo.

Bylos duomenimis nustatyta, kad G. L. nuo 2014 m. vasario 11 d. buvo priimtas į darbą UAB „KLP transport“ ir ten jam buvo mokamas darbo užmokestis. Todėl pirmosios instancijos teismas, priteisdamas iš atsakovo Kalėjimų departamento vidutinį darbo užmokestį už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš tarnybos Kalėjimų departamente dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos, o ne darbo užmokesčio skirtumą, kaip tai nustatyta Darbo kodekso 300 straipsnio 3 dalyje, šiuo atveju netinkamai taikė materialinės teisės normą.

Iš pirmosios instancijos teismui šios bendrovės pateiktų pažymų matyti, kad pareiškėjui laikotarpiu nuo 2014 m. vasario 11 d. iki 2014 m. rugpjūčio 12 d. buvo priskaičiuota 6 588,81 Lt darbo užmokesčio (t. IV, b. l. 93). Kitų duomenų apie priskaičiuotas ir/ar mokėtinas pareiškėjui darbo užmokesčio UAB „KLP transport“ sumas byloje nėra, jokių su šiuo klausimu susijusių įrodymų teismui nepateikė ir atsakovas. Todėl keisdama pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl vidutinio darbo užmokesčio priteisimą už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo 2013 m. lapkričio 13 d. iki 2014 m. lapkričio 4 d. (t. y. pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo dienos) imtinai, teisėjų kolegija iš sprendime nurodytos 51 690,63 Lt sumos atima G. L. UAB „KLP

transport“ priskaičiuotą 6 588,81 Lt sumą ir konstatuoja, kad pareiškėjui iš atsakovo Kalėjimų departamento už priverstinės pravaikštos laiką minėtu laikotarpiu turi būti priteista 45 101,82 Lt (13 062,39 Eur) darbo užmokesčio skirtumo suma. Pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis dėl vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką nuo 2014 m. lapkričio 5 d. iki teismo sprendimo (dalyje dėl pareiškėjo grąžinimo į tarnybą) įvykdymo dienos, skaičiuojant po 220,47 Lt (63,85 Eur) už kiekvieną darbo dieną priteisimo iš atsakovo paliktina nepakeista. Šiuo aspektu atsakovo apeliacinis skundas tenkintinas iš dalies.

Pareiškėjas skunde pirmosios instancijos teismui taip pat išdėstė prašymą priteisti 20 000 Lt neturtinės žalos atlyginimo dėl to, jog jis patyrė dvasinių išgyvenimų, nepatogumų, sveikatos negalavimų, pažeminimą, jo karjera tikslingai buvo sužlugdyta, ir nesutinka su pirmosios instancijos teismo priteista 500 Lt suma neturtinei žalai atlyginti. Atsakovas apeliaciniame skunde nurodo, kad teismo sprendimas priteisti neturtinę 500 Lt žalą pagrįstas tik hipotetiniais teiginiais, nepateikiant jokios įrodymų analizės. Atsakydama į šalių apeliacinių skundų argumentus šiuo klausimu, teisėjų kolegija pažymi, jog Valstybės tarnybos įstatymas nenumato neturtinės žalos atlyginimo, tačiau Darbo kodekso 250 straipsnyje nustatyta, kad darbo sutarties šalys privalo atlyginti viena kitai padarytą neturtinę žalą. Jos dydį kiekvienu atveju nustato teismas, vadovaudamasis Civiliniu kodeksu. Remiantis Valstybės tarnybos įstatymo 5 straipsnio nuostata, tokios žalos atlyginimui šiuo atveju taikomas Darbo kodekso 250 straipsnis (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. vasario 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-67/2012).

Nagrinėjamu atveju dėmesys atkreiptinas į tai, jog tarnybinė atsakomybė pareiškėjui G. L. iš esmės nagrinėjamoje byloje buvo taikyta pagrįstai, t. y. pareiškėjas dėl atitinkamų savo veiksmų yra pripažintas padaręs tarnybinį nusižengimą. Įvertinus pareiškėjo argumentus, kuriais jis grindžia neturtinę žalą, taip pat byloje esančius įrodymus, su kuriais pareiškėjas sieja neturtinės žalos atsiradimą, taip pat tai, kad pareiškėjo teisės yra apgintos, pripažįstant jo atleidimą iš Kalėjimų departamento neteisėtu ir grąžinant jį į atitinkamas pareigas bei priteisiant už priverstinę pravaikštą (satisfakcija už neteisėtą atleidimą), teisėjų kolegijos vertinimu, aptariamam atveju nėra pagrindo priteisti neturtinės žalos atlyginimą pagal Darbo kodekso 250 straipsnį. Todėl, tenkinant atsakovo apeliacinio skundo argumentus, pareiškėjo G. L. reikalavimas priteisti neturtinę žalą atmetamas, šioje dalyje pirmosios instancijos teismo sprendimas naikinamas.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, pareiškėjo ir atsakovo apeliaciniai skundai tenkinami iš dalies, pirmosios instancijos teismo sprendimas keičiamas: Kalėjimų departamento direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymo Nr. P-222 1 punktą pakoreguojamas atsižvelgiant į šioje nutartyje išdėstytus motyvus (susijusius su P. J. ir E. D. epizodais); iš pareiškėjui G. L. pirmosios instancijos teismo sprendimu priteisto vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką nuo 2013 m. lapkričio 13 d. iki 2014 m. lapkričio 4 d. sumos (51 690,63 Lt) atimama G. L. dirbant UAB „KLP transport“ priskaičiuota 6 588,81 Lt suma ir pareiškėjui priteisiamas 45 101,82 Lt (13 062,39 Eur) darbo užmokesčio skirtumas; pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, kuria pareiškėjui G. L. priteista 500 Lt neturtinei žalai atlyginti, naikinama. Kita pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis paliekama nepakeista.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 140 straipsnio 1 dalies 3 punktu, teisėjų kolegija

n u t a r i a:

Pareiškėjo G. L. ir atsakovo Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos apeliacinius skundus patenkinti iš dalies.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2014 m. lapkričio 4 d. sprendimą pakeisti:

1) Kalėjimų departamento direktoriaus 2013 m. lapkričio 12 d. įsakymo Nr. 222 1 punktą panaikinti, išskyrus jo dalį, kuria pripažinta, jog G. L. netinkamai vykdė Kauno NTI-PN VTS

viršininko pareigybės aprašymo, patvirtinto šios įstaigos direktoriaus 2012 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 1-62, 7.5 ir 7.1 punktuose nustatytas tarnybines funkcijas; nesilaikė Tarnybos Kalėjimų departamente statuto 19 straipsnio 2 dalies, Valstybės tarnybos įstatymo 15 straipsnio 1, 3, 4 ir 5 punktų reikalavimų bei Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnų etikos taisyklių 3.1, 3.2, 3.6 punktuose nustatytų principų (atsižvelgiant į tarnybinį nusižengimą, susijusį su E. D. epizodu);

2) pareiškėjui G. L. iš atsakovo Kalėjimų departamento priteistą vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką nuo 2013 m. lapkričio 13 d. iki 2014 m. lapkričio 4 d. sumą sumažinti iki 45 101,82 Lt (13 062,39 Eur), atsižvelgiant į pareiškėjo gautą darbo užmokestį dirbant UAB „KLP transport“;

3) panaikinti sprendimo dalį, kuria pareiškėjui G. L. iš atsakovo Kalėjimų departamento priteista 500 Lt neturtinei žalai atlyginti.

Kitą Vilniaus apygardos administracinio teismo 2014 m. lapkričio 4 d. sprendimo dalį palikti nepakeistą.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai Audrius Bakaveckas

Vaida Urmonaitė-Maculevičienė

Dalia Višinskienė